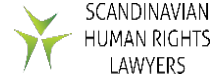

С финансовата подкрепа на програма „Правосъдие“ на Европейския съюз

НАСОЧВАНЕ КЪМ ПРАВНА ПОМОЩ НА ЖЕРТВИ НА ТРАФИК НА ХОРА

юни 2018 г.

АВТОРИ

Силвия Бербек

Адвокат, Адвокатска колегия – Букурещ, Румъния, правен експерт, сдружение Pro Refugiū (глава 3 и глава 6)

Клементин Ебер

Адвокат, Адвокатска колегия – Брюксел и Адвокатска колегия – Париж, юрист в Caritas International, Белгия (глава 1 и глава 6)

Катя Мелис

Адвокат, Адвокатска колегия – Брюксел, юрист в Caritas International, Белгия (глава 1 и глава 6)

Миряна Илчева

Старши анализатор, Център за изследване на демокрацията, България (глава 5 и глава 6)

Нереа Гарсиа

Адвокат на сдружение TRABE в Центъра за пострадали от сексуална експлоатация Concepción Arenal към община Мадрид, Испания (глава 4 и глава 6)

Самара де лас Ерас

Адвокат на сдружение TRABE в Центъра за пострадали от сексуална експлоатация Concepción Arenal към община Мадрид, Испания (глава 4 и глава 6)

Мария Диес

Социален работник на сдружение TRABE в Центъра за пострадали от сексуална експлоатация Concepción Arenal към община Мадрид, Испания (глава 4 глава 6)

Педро Ара

Адвокат, сдружение TRABE, Испания (глава 4 и глава 6)

Росио Санчес

Адвокат на сдружение TRABE, в защитено жилище „Пандора“, Испания (глава 4 и глава 6)

Рут Нордстрьом

Старши юридически съветник, председател, Скандинавски адвокати по правата на човека, Швеция (глава 2 и глава 6)

Ребека Алстранд

Юридически съветник, заместник-председател, Скандинавски адвокати по правата на човека, Швеция (глава 2 и глава 6)

Фредрик Странд

Правен изследовател, Скандинавски адвокати по правата на човека, Швеция (глава 2 и глава 6)

Със съдействието на:

Петя Добрева

Директор, Дирекция „Правна помощ“, Национално бюро за правна помощ, България

Лилия Илиева

Адвокат, Софийска адвокатска колегия, България

Христо Ботев

Адвокат, Софийска адвокатска колегия, България

Жералдин Дебанд

Адвокат по бежанско и миграционно право, бивш член на Адвокатска колегия – Антверпен, Белгия

Настоящата публикация се издава с финансовата подкрепа на програма „Правосъдие“ на Европейския съюз. Отговорност за съдържанието ѝ носят единствено авторите и не може да се смята, че тя отразява възгледите на Европейската комисия.

Съдържание

Глава 1. Принципи и деонтологични норми за адвокати, предоставящи правна помощ на лица, пострадали от трафик на хора.....	6
I. Независимост и лоялност.....	7
II. Достойнство и чест, добра репутация и почтеност.....	9
III. Професионална тайна и поверителност.....	9
IV. Несъвместими занятия.....	11
V. Забрана за представителство и защита на лица с противоречиви интереси (конфликт на интереси).....	12
VI. Забрана на уговорки за придобиване на дял от предмета на спора (pactum de quota litis).....	13
VII. Професионална компетентност на адвоката.....	14
VIII. Дисциплинарна отговорност, в случай че адвокатът навреди на интересите на пострадалия и не спазва деонтологичните принципи.....	15
Глава 2. Правна и извънсъдебна помощ за пострадалите от трафик на хора.....	16
Глава 3. Процедури за насочване към правна помощ на жертви на трафик на хора.....	19
I. Начини за идентифициране на жертвите на трафик на хора.....	19
II. Стандартни оперативни процедури за предоставяне на правна помощ (СОП).....	20
III. Правна помощ от служебни адвокати.....	28
IV. Участие на адвокати в трансгранични дела.....	29
Глава 4. Обучение на адвокати за предоставяне правна помощ на жертвите на трафик на хора.....	30
I. Обучение за подпомагане на пострадалите от трафик.....	30
II. Интердисциплинарно обучение.....	31
III. Национална и трансгранична програма за обучение на адвокати.....	32
Глава 5. Мониторинг и оценка на правната помощ.....	38
I. Роля на Комисията за мониторинг и оценка на правната помощ.....	38
II. Структура на Комисията за мониторинг и оценка на правната помощ.....	39
III. Отговорности на Комисията за мониторинг и оценка на правната помощ.....	41
IV. Транснационално сътрудничество между комисиите за мониторинг и оценка на правната помощ.....	44
V. Препоръки.....	44
Глава 6. Институции и организации за борба с трафика на хора в Румъния, Белгия, България, Испания и Швеция.....	46

УВОД

Докладът „Насочване към правна помощ на жертви на трафик на хора“ е разработен в рамките на проекта „Мултидисциплинарно сътрудничество за ефективно насочване, подкрепа и защита на правата на жертвите на трафик на хора“, финансиран по програма „Правосъдие“ на Европейския комисия. Проектът е координиран от сдружение Pro Refugi, Румъния, и се осъществява в партньорство с Caritas International, Белгия, сдружение „TRABE – инициативи за социална икономика и солидарност“, Испания, Скандинавски адвокати по правата на човека, Швеция, и Център за изследване на демокрацията, България.

Необходимостта от осъществяването на проекта и изготвянето на доклада е следствие от редица проблеми, пред които пострадалите от трафик на хора често се изправят, като особено важен е проблемът за правната помощ и правното представителство, с които те би трябвало да разполагат в хода на наказателното производство.

Достъпът до правосъдие се смята за едно от основните човешки права. По редица причини обаче пострадалите от трафик на хора са възпрепятствани да упражняват това свое право.

В този контекст е наложително да се разработи стратегия за насочване към правна помощ поради следните основания:

- в много страни липсва адекватна стратегия за цикъла идентифициране – насочване – подпомагане на жертвите на трафик на хора;
- макар в някои страни този механизъм да е налице, той не се прилага в пълнота и не е ефективен, като аспектите на правната помощ са слабо застъпени;
- адвокатите на пострадалите от трафик на хора в страните на произход и на крайна дестинация почти не си сътрудничат, въпреки че транснационалният характер на това престъпление е добре известен и че в много случаи производството се води и в двете страни.

Настоящата публикация се състои от шест дяла, структурирани по начин, позволяващ тяхната информация да се ползва както от страни на произход на жертви на трафик, така и от страни на крайна дестинация.

Глава 1. Принципи и деонтологични норми за адвокати, предоставящи правна помощ на лица, пострадали от трафик на хора

Целта на настоящата глава е да припомни деонтологичните норми и принципи в адвокатската професия, за да могат да ги прилагат адвокатите, работещи с пострадали от трафик на хорал.

Всички адвокатски колегии в европейските страни се ръководят от деонтологични норми и принципи, заложи в задължителни кодекси или правилници за адвокати със сходно съдържание, независимо от различните интерпретации¹.

На европейско равнище, Съветът на адвокатските колегии и правните общества в Европа (ССВЕ) е приел два основополагащи, различни по характер и взаимно допълващи се документа.

По-скорошният такъв документ е **Хартата на основните принципи на юридическата професия в Европа**, приета в Брюксел на 24 ноември 2006 г. В хартата са разписани десетте основни принципа, от които се ръководи адвокатската професия в национален и в международен план. Целта е Хартата да бъде прилагана във всички европейски държави, а не само в страните, членки, асоциирани членки или наблюдатели към Съвета на адвокатските колегии и правните общества в Европа.

Кодексът за поведение на европейските адвокати е приет на 28 октомври 1988 г. с последни изменения от май 2006 г. Текстът е правно обвързващ за всички държави членки, като всички адвокати, членуващи в адвокатските им колегии, са длъжни да се съобразяват с Кодекса, когато упражняват дейност в Европейския съюз, Европейската икономическа зона и Конфедерация Швейцария, както и в асоциирани страни и страни наблюдатели².

Въз основа на тези два текста в настоящата глава ще бъдат представени в систематизиран вид основните принципи и деонтологични норми.

Трябва да се отбележи, че тези норми важат за всички адвокати, независимо от конкретното дело и конкретния проблем. Тук обаче се прави опит да се изведат *практически насоки за принципите и деонтологичните норми, които трябва да съблюдават адвокатите, предоставящи правна помощ на пострадали от трафик лица.*

---

¹ Кодексите за поведение на отделните страни са събрани на следната интернет страница: <http://www.ccbe.eu/documents/professional-regulations/>.

² Харта на основните принципи на юридическата професия в Европа и Кодекс за поведение на европейските адвокати. http://www.ccbe.eu/NTCdocument/EN_CCBE_CoCpdf1_1382973057.pdf.

На първо място, за да бъде ефективна защитата на пострадало от трафик лице, работещите про боно адвокати следва да се назначават на възможно най-ранен етап. В Европа като цяло това не се практикува. Ранното назначаване не само би било от полза за пострадалите, но и би допринесло за по-добро правораздаване. Тъй като адвокатите са запознати с особеностите на производството и законодателството, те биха могли да подготвят клиентите си за първия полицейски разпит или изслушване от съдия и по този начин да спечелят време, да повишат надеждността на показанията на пострадалия и да намалят разноските по разследването.

Ефективността на защитника на пострадало от трафик лице зависи от това той да е наясно с уязвимостта на пострадалия. Адвокатът трябва да подходи с необходимото състрадание към жертвата, въпреки че не е социален работник, нито психолог, за да изгради необходимото доверие. Това не е деонтологична норма, а по-скоро морален принцип, пряко свързан с адвокатската професия.

Европейските адвокати се задължават да спазват следните основни принципи и деонтологични норми, които са от първостепенно значение за доброто правораздаване, достъпа до правосъдие и правото на справедлив съдебен процес, съгласно изискванията на Европейската конвенция за правата на човека. Адвокатските колегии и сдружения, съдът, законодателите, правителствата и международните организации трябва да съблюдават и отстояват тези основни принципи в полза на обществения интерес.

I. Независимост и лоялност

I.1. Определение

В Кодекса за поведение на европейските адвокати се дава следното определение за „независимост“: „Множеството задължения, вменени на адвоката, изискват той да е напълно независим, да не се поддава на чуждо въздействие, като най-вече не се влияе от личните си интереси или от външен натиск. Неговата независимост е точно толкова необходима за доверието в правораздавателния процес, колкото и безпристрастността на съдията. Адвокатът се противопоставя на всяко посегателство върху неговата независимост и не нарушава професионалната етика с цел да се хареса на клиента, на съда или на трети лица. Адвокатът трябва да е независим както при безспорни производства, така и при съдебен спор. Съветът на адвоката няма стойност, ако е даден с цел той да си спечели благоразположение, да се облагодетелства лично или под външен натиск. (...)“³.

С други думи, адвокатът трябва да е независим от държавата и от чужди интереси.

Адвокатът следва да остане независим и от клиента си, за да се ползва с доверието на трети страни и на съда. Ако не е независим от клиента, няма гаранция за качеството на работата му.

„Фактът, че адвокатът е член на професионално съсловие, и авторитетът, който произтича от това членство, спомагат за запазването на независимостта, а адвокатските колегии са длъжни да гарантират запазването на адвокатската независимост. Смята се, че

---

³ Чл. 2.1 от Кодекса за поведение.

саморегулирането на юридическата професия е решаваща подкрепа за независимостта на отделния адвокат“⁴.

Независимостта на адвоката е неразделна от принципа на лоялността, заложен в Хартата на основните принципи на юридическата професия в Европа: „Лоялността към клиента е от съществено значение за ролята на адвоката. Клиентът трябва да може да се довери на адвоката в качеството му на съветник и представител. За да бъде лоялен към клиента, адвокатът трябва да бъде независим, трябва да избягва конфликта на интереси и трябва да пази поверителността на делата на клиента. Някои от най-деликатните проблеми на професионалното поведение възникват от взаимодействието между принципа за лоялността към клиента и принципите, които предвиждат по-широките задължения на адвоката – принципът за достойнството и честта.“⁵.

1.2. Приложение на принципите при адвокатите, оказващи помощ на пострадали от трафик

Прието е, че правителството, администрацията, институциите, вкл. и международни организации като Върховният комисариат на ООН за бежанците (ВКБООН), и дори неправителствени организации, подпомагащи жертвите на трафик на хора, не бива да се намесват в работата на адвоката, защитаващ пострадало от трафик лице. Това е проява на зачитане на особената връзка между адвоката и неговия клиент.

В определени случаи дадена неправителствена организация за подпомагане на жертвите на трафик би могла да си сътрудничи с адвоката на пострадалия, но независимостта на защитника остава от първостепенна важност.

Европейските неправителствени организации имат собствени списъци с адвокати, работещи в областта на трафика на хора. Поради непрозрачност или невъзможност списъците да бъдат контролирани, е възможно да възникне конфликт на интереси или да бъде застрашена независимостта на адвоката⁶.

Независимостта му е от особено значение и предвид крайната уязвимост на пострадалите от трафик, поради която е особено трудно да се създаде атмосфера на доверие.

Адвокатът трябва да поставя на първо място интересите на клиента си, да бъде лоялен към него и да уважава неговия избор, дори когато пострадалото лице не желае да води дело.

С оглед гарантиране на независимост и ненамеса в работата на адвоката би било удачно бюрата за правна помощ или адвокатските колегии във всяка страна да съставят списък с адвокати по дела, свързани с трафик на хора, а вписването в този списък да става едва след като адвокатът е преминал специално обучение по въпросите на трафика и е положил изпит.

---

⁴ Коментар на Хартата на основните принципи на юридическата професия в Европа, http://www.ccbe.eu/NTCdocument/EN_CCBE_CoCpdf1_1382973057.pdf, стр. 11.

⁵ Коментар на Хартата на основните принципи на юридическата професия в Европа, http://www.ccbe.eu/NTCdocument/EN_CCBE_CoCpdf1_1382973057.pdf, стр. 10.

⁶ Например, когато адвокатът се издържа единствено с дела, възлагани му от неправителствената организация.

II. Достойнство и чест, добра репутация и почтеност

II.1. Определение

Съгласно Кодекса за поведение на европейските адвокати, „Отношения на доверие могат да съществуват само ако личната чест, честност и почтеност на адвоката са извън съмнение. За адвоката тези традиционни добродетели са професионални задължения“⁷.

Това положение е доразвито в Хартата на основните принципи: „За да има доверието на клиенти, трети страни, съда и държавата, адвокатът трябва да покаже, че е достоен за това доверие. Това се постига чрез принадлежността му към една достойна професия; поради тази причина адвокатът не трябва да прави нищо, което да накърни неговата репутация или репутацията на професията като цяло и общественото доверие в професията. Това не означава, че адвокатът трябва да бъде съвършен, а че не трябва да има недостойно поведение, което би опозорило професията, независимо дали в юридическата си практика, други служебни дейности или в личния си живот. Недостойното поведение може да доведе до наказания, а в най-тежкия случай и до изключване от професията“⁸.

II.2. Приложение на принципите при адвокатите, оказващи помощ на пострадали от трафик

Този принцип е особено валиден за адвокати, предоставящи правна помощ на пострадали от трафик, поради голямата вероятност трафикантите да окажат корупционен натиск върху адвоката. Последният е длъжен да се противопостави на такива опити.

В Европа има множество примери за трафикантски мрежи, свързали се с адвокати с цел сключване на годишен абонамент, при който срещу солидна сума да оказват помощ на техните „служители“, т.е. жертвите на трафик, в случай на арест или друг проблем. Това е не просто закононарушение, подлежащо на наказателно преследване, а противоречи на основните принципи и деонтологични норми, особено на нормите за добра репутация и почтеност.

В такива случаи се препоръчва предприемането на строги дисциплинарни мерки, които биха имали възпиращо въздействие върху адвокатското съсловие като цяло.

III. Професионална тайна и поверителност

III.1. Определение

Кодексът за поведение на европейските адвокати гласи: „Същината на адвокатската професия е клиентът да споделя на адвоката неща, които не би споделил другиму, и адвокатът да получава и друга информация благодарение на доверието на клиента си. Доверието е невъзможно, ако липсва увереност, че поверителността ще бъде запазена. Следователно поверителността е първото и основно право и задължение на адвоката.

⁷ Чл. 2.2 от Кодекса за поведение.

⁸ Коментар върху Хартата на основните принципи на юридическата професия в Европа, http://www.ccbe.eu/NTCdocument/EN_CCBE_CoCpdf1_1382973057.pdf, стр. 11.

Задължението на адвоката за поверителност служи на интересите на правораздаването, както и на интересите на клиента. Поради това то се ползва със специалната защита на държавата. (...)“⁹.

В Хартата на основните принципи „се подчертава двоякият характер на този принцип – запазването на поверителност е не само задължение на адвоката, то е и основно човешко право на клиента. Правилата за „привилегията на юридическата професия“ забраняват комуникацията между адвоката и клиента да се използва срещу клиента. В някои юрисдикции се смята, че правото на поверителност принадлежи само на клиента, а в други юрисдикции „професионалната тайна“ може да изисква от адвоката да пази в тайна от клиента си комуникацията между него и адвоката на другата страна, осъществена въз основа на доверие. Принцип (б) обхваща всички тези свързани понятия – привилегията на юридическата професия, поверителността и професионалната тайна. Задължението на адвоката към клиента остава дори и след като адвокатът вече не се изявява в това си качество“¹⁰.

III.2. Приложение на принципите при адвокатите, оказващи помощ на пострадали от трафик

Професионалната тайна е основополагащ принцип по отношение на правото на справедлив процес¹¹.

Този принцип е извънредно важен за пострадалите от трафик на хора с оглед на това, че ако се разкрие определена информация, съществуваща реална опасност за живота им. Ето защо трябва да е налице възможността адвокатът да не разкрива дадена информация, например самоличността или местоживеенето на жертвата, дори пред съдията. С цел запазване сигурността и неприкосновеността на пострадалото лице, е препоръчително за административни цели то да посочва адреса на кантората на адвоката си като свое местоживеене.

Особено важно е при снемането на първите показания в полицията в документите да не се посочва адрес (без съгласието на пострадалото лице), за да се избегне възможността обвиняемият да го узнае, когато на по-късен етап делото бъде предявено на неговия адвокат. Освен реално съществуващата заплаха за сигурността на жертвата, това правило трябва да се спазва през цялото време и в името на доверието. В този случай за местоживеене на жертвата може да се посочи адресът на адвокатската кантора.

Препоръчва се, с цел запазване на професионалната тайна и избягване на конфликт на интереси, първата среща между адвоката и клиента му да бъде насаме, а при необходимост и с преводач, за да бъде обяснена на пострадалия ролята на всяка страна и най-вече разликата между адвокат и неправителствена организация за подпомагане на жертвите. Особено важно е на тази среща да се обясни какво представляват поверителността и професионалната тайна в отношенията адвокат – пострадал и да се подчертае, че адвокатът представлява пострадалия и действа в негов интерес. Трябва и да се установи със сигурност какво желае пострадалият и ясно, ако е необходимо с най-

⁹ Чл. 2.3 от Кодекса за поведение.

¹⁰ Коментар върху Хартата на основните принципи на юридическата професия в Европа, http://www.ccbe.eu/NTCdocument/EN_CCBE_CoCpdf1_1382973057.pdf, стр. 11.

¹¹ Чл. 6 от Европейската конвенция за правата на човека.

прости думи, да се обясни ходът на производството и да се гарантира пълното му разбиране от страна на жертвата.

Ако например лице се свърже с адвокат и твърди, че е жертва на трафик на хора, но адвокатът открие, че и самото пострадало лице е извършило противоправни действия във връзка със случая, това разкритие остава в рамките на професионалната тайна. В случай че, след като адвокатът реши да защитава клиента си по дело за трафик на хора, пострадалият бъде изправен пред съда по наказателно дело, се препоръчва адвокатът да го посъветва да си наеме друг адвокат, за да не бъде накърнена репутацията на първия. Адвокатът разбира се винаги следва да действа според конкретния случай и обстоятелства.

Ако по време на следствието адвокатът научи определени факти, които не са публично известни, той може да продължи да представлява клиента си. При наличие обаче на писмено заключение или, още повече, пледоария, адвокатът следва да се оттегли, за да не бъде накърнено репутацията му пред съдебната институция.

Въпросът за професионалната тайна възниква и в контекста на сътрудничеството между адвоката и (неправителствената) организация, която защитава жертвата. С оглед запазването на професионалната тайна, следва да се предприемат дисциплинарни мерки, в случай че адвокат разкрие информация без съгласието на пострадалия пред полицаи¹², пред друг свой клиент, който няма връзка с конкретното дело¹³, или пред друг клиент по същото дело¹⁴.

Адвокатите трябва да са много внимателни, когато разкриват определена информация, особено по телефона. Неправителствените организации или социалните работници биха могли да поискат информация по телефона, но винаги е по-добре тя да се споделя лично. Професионалната тайна трябва винаги да се спазва, въпреки че мултидисциплинарното сътрудничество безспорно е в интерес на пострадалите от трафик на хора.

IV. Несъвместими занятия

IV.1. Определение

В Кодекса за поведение на европейските адвокати се дава определение на несъвместими занятия: „За да може да изпълнява своите функции с необходимата независимост и по начин, съответстващ на задължението му да участва в правораздаването, на адвоката може да се забрани да изпълнява определени занятия. Адвокат, който представлява или защитава клиент при съдебни процедури или пред

---

¹² Във Франция например, ако адвокат е задържан и сподели информация за клиента си с полицейски служител, той накърнява професионалната тайна, доверието и честността (Avis Déontologique n° 067553 et 172671, 28 avr. 2009: <http://codeldeonto.avocatparis.org/category-126699>).

¹³ Споделянето на информация с друг клиент, нямаш отношение към случая, във Франция се определя като нарушаване на професионалната тайна. (AD n° 96.3047, 14 nov. 2005 : <http://codeldeonto.avocatparis.org/category-126717>).

¹⁴ Отново във Франция, случай на адвокат, споделил информация, поверена му в разговор от негов клиент, с друг клиент по същото дело за трафик на наркотици, е бил сметнат за нарушаване на професионалната тайна. (AD n° 25.0571, 28 mars 2006: <http://codeldeonto.avocatparis.org/category-126717>).

публични власти в приемаща държава членка, трябва да спазва правилата за несъвместимите занятия така, както те се прилагат за адвокатите от приемащата държава членка. Адвокат, който се е установил в приемаща държава членка, в която желае да участва пряко в търговски или други дейности, които не са свързани с юридическата дейност, трябва да спазва правилата относно забранени или несъвместими занятия така, както те се прилагат спрямо адвокатите от тази държава членка¹⁵.

Адвокатите трябва да направят справка в съответната национална адвокатска колегия кои занятия се смятат несъвместими с юридическата професия. В много случаи като предпазна мярка е наложено адвокатът да получи разрешение от адвокатската колегия, за да упражнява друга дейност срещу заплащане.

IV. 2. Приложение на принципите при адвокатите, оказващи помощ на пострадали от трафик

С цел запазване на независимостта им и избягване на конфликт на интереси е препоръчително адвокатите, оказващи помощ на пострадали от трафик на хора, да се въздържат от упражняването на следните професии:

- държавен служител;
- служител в международна организация в сферата на човешките права и най-вече на трафика на хора, като Върховния комисариат на ООН за бежанците (ВКБООН) или Международната организация по миграция (МОМ).

V. Забрана за представителство и защита на лица с противоречиви интереси (конфликт на интереси)

V.1. Определение

В Кодекса за поведение на европейските адвокати забраната за конфликт на интереси се определя по следния начин: „Адвокатът не може да съветва, представлява или да действа от името на двама или повече клиенти по даден въпрос, ако има конфликт или значителен риск от конфликт между интересите на тези клиенти. Адвокатът трябва да престане да действа от името на двамата или всичките клиенти, когато възникне конфликт между интересите на тези клиенти, както и винаги, когато съществува риск за нарушаване на доверието или когато независимостта на адвоката може да бъде накърнена. Адвокатът трябва също така да се въздържа да действа от името на нов клиент, ако съществува риск за нарушаване на доверието, оказано на адвоката от предишен клиент, или ако информацията, която адвокатът притежава за делата на предишен свой клиент, би предоставила неоправдани преимущества на новия клиент (...)“¹⁶.

В Хартата на основните принципи определението е следното: „С оглед правилното упражняване на професията си адвокатът трябва да избягва конфликта на интереси. Следователно адвокатът не може да действа от името на двама клиенти по един и същи

¹⁵ Чл. 2.5 от Кодекса за поведение.

¹⁶ Чл. 3.2 от Кодекса за поведение.

въпрос, ако има конфликт или риск от конфликт между интересите на тези клиенти. По същия начин адвокатът трябва да се въздържа да действа от името на нов клиент, ако адвокатът притежава поверителна информация, получена от друг настоящ или предишен негов клиент. Адвокатът също така не следва да поема клиент, ако съществува конфликт на интереси между клиента и адвоката. Ако в хода на работата му за клиент възникне конфликт на интереси, адвокатът трябва да престане да действа от името на клиента. Може да се види, че този принцип е тясно свързан с принцип (б) за поверителността, принцип (а) за независимостта и принцип (д) за лоялността.“

V.2. Приложение на принципите при адвокатите, оказващи помощ на пострадали от трафик

Избягването на конфликта на интереси е принцип, особено пряко приложим за пострадали от трафик на хора. Той следва да бъде прилаган най-строго поради крайната им уязвимост, като е препоръчително да се прилага дори т. нар. „принцип на предпазливостта“.

Съществува разлика между пълна забрана и препоръка. При защита на пострадали от трафик очевидно е абсолютно забранено адвокатът на пострадалия да бъде и адвокат на защитата по същото дело. Това би било пряк конфликт на интереси и адвокатът би трябвало незабавно да прекрати представителството си.

С цел елиминиране на всякакъв риск за конфликт на интереси и накърняване на доверието между адвокат и клиенти, би трябвало да е забранено един и същи адвокат да представлява двама или повече пострадали от един и същи случай на трафик на хора.

Както бе споменато, принципът на предпазливостта следва да се прилага при защитата на пострадали от трафик на хора, крайно уязвими за натиск от страна на трафикантите. Съгласно този принцип е силно препоръчително адвокатът, представлявал жертва на трафик, да не поема защитата на обвиняем по дело за трафик на хора, дори това да са два различни случая на трафик. Тук всъщност не става въпрос за конфликт на интереси, какъвто не би имало, ако случаите са отделни, а по-скоро за компетентността и репутацията на адвоката.

Ако адвокатът иска да бъде определен за защитник на пострадало от трафик лице, той трябва да „вземе страна“, за да избегне риска от конфликт на интереси и да запази репутацията си не само пред клиентите си, но и пред съдиите. Това означава, че, бъде ли назначен от съответното бюро за правна помощ, един адвокат следва да реши на чия страна е и да премине през съответното обучение.

VI. Забрана на уговорки за придобиване на дял от предмета на спора (*pactum de quota litis*)

VI.1. Определение

Кодексът за поведение на европейските адвокати посочва, че „адвокатът няма право да изготвя *pactum de quota litis*. *Pactum de quota litis* означава споразумение между адвоката и клиента, което е сключено преди окончателното приключване на даден спор, по който клиентът е страна, като по силата на това споразумение клиентът приема да заплати на

адвоката дял от резултата, независимо от това дали той представлява парична сума или друга облага, получена от клиента при приключване на спора. Договорът *pactum de quota litis* не включва споразумение за определяне на хонорар в зависимост от стойността на спора, по който работи адвокатът, ако това е в съответствие с официално одобрена тарифа на хонорарите или под контрола на компетентен орган, имащ правомощия над адвоката¹⁷.

VI.2. Приложение на принципите при адвокатите, оказващи помощ на пострадали от трафик

При адвокатите, оказващи помощ на пострадали от трафик, *pactum de quota litis*, както и във всички други дела, е строго забранен.

Про боно адвокатите следва да наблюдават стриктно всяка промяна в положението на клиента им, която вече не му позволява да се ползват от безплатна правна помощ. Налице е сериозен риск от прикрит *pactum de quota litis* и ако адвокатът е назначен от бюро за безплатна правна помощ, той въобще не трябва да влиза в споразумения за евентуална бъдеща компенсация или хонорар при успех на делото, а може единствено да получи заплащане от бюро, тъй като в противен случай би загубил своята независимост.

VII. Професионална компетентност на адвоката

VII.1. Определение

Важният принцип за професионалната компетентност на адвоката е залегнал в Хартата на основните принципи на юридическата професия в Европа: „Безспорно е, че адвокатът не може да консултира или да представлява клиента, ако не притежава съответната професионална квалификация и не е преминал подходящо обучение. В последно време все по-голям акцент се поставя върху следдипломната квалификация (продължаващо професионално развитие), необходима поради честите промени в законодателството и практиката, както и в технологичната и икономическа среда. В професионалните правилници често се подчертава, че адвокатът не бива да поема дело, което не е компетентен да води“¹⁸.

VII.2. Приложение на принципите при адвокатите, оказващи помощ на пострадали от трафик

Адвокатите, защитаващи жертви на трафик на хора, задължително трябва да са компетентни по въпросите на това престъпление, по които често се водят по няколко, и то сложни производства. Ето защо всяка национална или регионална адвокатска колегия следва редовно да организира обучения на адвокати във връзка с трафика на хора. Курсовете трябва да покриват наказателното и административно-процесуалното право,

¹⁷ Чл. 3.3 от Кодекса за поведение.

¹⁸ Коментар върху Хартата на основните принципи на юридическата професия в Европа. http://www.ccbe.eu/NTCdocument/EN_CCBE_CoCpdf1_1382973057.pdf, стр. 12.

правата на бежанците и мигрантите, социалното законодателство и правата на човека, особено по отношение на трафика на хора.

Правните общества и националните адвокатски колегии би следвало да си сътрудничат с неправителствените организации и специализираните адвокатски сдружения¹⁹, които организират обучения за адвокати, представляващи пострадали от трафик, при създаването на цялостни програми за обучение на защитници, на които може да се наложи да представляват идентифицирани или предполагаеми жертви на трафик на хора в наказателни или граждански дела.

VIII. Дисциплинарна отговорност, в случай че адвокатът навреди на интересите на пострадалия и не спазва деонтологичните принципи

Спазването на всички тези деонтологични норми и принципи е от изключителна важност, не само защото те са част от професията, но и поради особената уязвимост на пострадалите от трафик на хора.

В случай на съмнение по какъв начин да бъдат спазени изброените принципи и националният професионален кодекс, защитникът на пострадали от трафик трябва без колебание да се обърне за съвет към съответната адвокатска колегия, преди да е предприел действие, което би могло да бъде необратимо.

Националните адвокатски колегии следва да създадат специализирано професионално звено, ако то все още не е създадено, чиято функция да е да отговаря за този кръг въпроси и да консултира адвокатите.

Ако даден адвокат не спазва тези правила и принципи, както и националният кодекс на адвоката, той следва да бъде санкциониран.

Санкциите за този тип нарушения биват два вида.

Към първата група спадат санкциите от страна на бюрото за правна помощ, т.е. временно или окончателно изключване от списъка с адвокати, назначавани за защитници на пострадали от трафик на хора (ако такъв е налице). Временното изключване може да бъде с продължителност 3 или 6 месеца, или една година, като е възможно да се изиска и преминаване на нов квалификационен курс и полагане на изпит. Ако адвокатът поиска заплащане от клиента си, а е назначен от бюрото за правна помощ, той категорично трябва да бъде изключен от списъка.

Към втората група спадат дисциплинарните наказания от страна на адвокатската колегия, като писмено предупреждение, забрана да се практикува професията за определен период от време, а ако обстоятелствата го изискват, и изключване от професията. Те подлежат на обжалване.

---

¹⁹ В Европа има редица адвокатски сдружения, които организират ефективни и качествени квалификационни курсове. Едно от тях е френското сдружение „Адвокати за защита правата на чужденците“ (ADDE).

Глава 2. Правна и извънсъдебна помощ за пострадалите от трафик на хора

Ролята на адвоката е да гарантира интересите на пострадалия и да го подпомага в хода на предварителното разследване и в съдебната фаза на производството. По време на делото той трябва да работи съвместно с прокурора за защита правата на пострадалия. В частност, адвокатът трябва да помогне на пострадалия при предявяването на иск за нанесени щети срещу обвиняемия. Заради крайната си уязвимост пострадалите от трафик на хора имат нужда от правна помощ преди и по време на производството. Поради травматичното преживяване, през което е преминала жертвата, е особено важно процесът да ѝ бъде разяснен от адвокат или правен съветник, който познава специфичните проблеми на жертвите на трафик и психологическите рискове, на които те са изложени. Важно е пострадалият да бъде подпомаган от един и същи адвокат по време на целия наказателен процес, за да се изгради доверие помежду им и да се сведе до минимум рискът от повторна травма.

За тези жертви правната помощ е от голямо значение. Към нея спада и адекватното информиране на пострадалото лице за правните възможности и свързаните с тях права, с които разполага. В рамките на информирането може да се предостави информация за следните възможности, които има лицето:

- да сътрудничи на компетентните органи;
- да се възползва от период за размисъл;
- да получи разрешение за временно пребиваване, ако е чужд гражданин;
- да подаде молба за обезщетение;
- да реши дали да се върне в страната си на произход;
- да се ползва от правата си, независимо дали се е съгласило да сътрудничи на правосъдните или на правоприлагащите органи;
- да получи изчерпателна информация за всички останали услуги, освен правните, подпомагащи неговото възстановяване и реинтеграция в обществото;
- да получи информация за ограниченията и рисковете на производството (продължителност, потенциални рискове, финансова компенсация и пр.).

Ако пострадалият се съгласи да сътрудничи на компетентните органи, адвокатът трябва да го подготви за процеса, в който той ще участва като свидетел и / или като пострадала страна.

Адвокатът има за задача да се грижи за интересите на пострадалия и да го подкрепя и подпомага както по време на предварителното разследване, така и по време на изслушването на страните по делото. Той оказва помощ и по време на подготовката на делото за съда. Тази правна помощ е от съществено значение, за да се сведе до минимум рискът от повторно травматизиране на жертвата поради участието ѝ в съдебното дело. Пострадалото лице трябва да се чувства в безопасност, за да може да опише случилото се.

Професионална правна помощ е нужна на лицето и за да може то да поиска да не бъде преследвано за престъпленията, които може да е било принудено да извърши в положението си на жертва на трафик на хора.

Правната помощ може да е необходима и при случаи на трансграничен трафик на хора по отношение на миграционното и бежанско право.

При уреждането на евентуални дългове на жертвата (заеми, дължими здравни осигуровки), и при извършването на справки за хода на съдопроизводството, също се налага използването на правна помощ.

В интерес на пострадалото лице е да използва услугите на един и същи адвокат по време на цялото досъдебно производство и съдебното дело. Тази приемственост ще спомогне за изграждането на доверие, ще е от полза за пострадалия, а и в интерес на цялото производство. Честата смяна на адвокатите, от своя страна, би компрометирала производството и би създавала недоверие между адвоката и неговия клиент. Смяната на адвокатите е регламентирана по различен начин в правилата и разпоредбите на отделните държави – членки на ЕС. В някои от тях адвокатът подлежи на смяна, само ако пострадалото лице представи извънредни доводи за това. В някои, но не във всички случаи, такъв довод биха могли да бъдат противоречията между клиента и адвоката. Доверието помежду им е от извънредна важност, затова съответният орган трябва да преценява всеки случай индивидуално. Съдът, прокуратурата или бюрото за правна помощ (според условията във всяка страна) следва винаги да информират пострадалото лице за правото му на смяна на адвоката, ако той не представлява интересите и правата му по най-добрия начин.

Жертвите на трафик са травмирани от поредица епизоди на насилие (от побой, до изнасилване и мъчения), упражнявано от друг човек/хора. Една от най-трудните стъпки за лице, пострадало или станало свидетел на престъпен акт, е подаването на жалба в полицията и завеждането на дело. Поради психологически реакции като шок, отричане и травма, пострадалият не успява да осъзнае, че е жертва на престъпление. Отношенията му с извършителя и други обстоятелства допълнително усложняват положението. Важен факт е, че голяма част от жертвите произхождат от социална среда, в която се шири недоверие към всички държавни институции, органи или униформени лица. Много честа практика също така е извършителите, които ги експлоатират, да им внушават, че трябва да стоят далеч от властите, за да не ги арестуват или депортират.

Жертвите на трафик поначало не обичат непредвидими ситуации, затова е възможно да се наложи съвсем ясно и подробно да се опише и да се повтори неколккратно какво следва стъпка по стъпка. Адвокатът трябва да използва добронамерени и прости думи и да избягва сложните правни термини, за да може пострадалото лице да разбере какви са правата му. Колкото по-подготвено е то за всеки от етапите на производството, толкова по-комфортно ще се чувства, ще се представи по-добре и ще се довери по-пълно на оказваната му правна помощ. Адвокатът ясно трябва да обясни на пострадалото лице

правото му на поверителност на случая, за да спечели доверието му, да гарантира правото му на закрила и да предотврати стигматизирането му.

Така описаните аспекти на правната помощ могат да се осъществят най-пълноценно, ако в хода на цялото производство с жертвата работи само един адвокат. Изграждането на доверие може да се окаже по-трудно, отколкото във всеки друг случай. Описването на травмиращи преживявания може да предизвика травматични симптоми, затова е в интерес на пострадалото лице адвокатът му да не бъде сменян и да не се налага преразказване на случилото се, което би довело до допълнително травмиране, понякога дори по-тежко от първоначалното, би застрашило здравето на пострадалия и цялостния успех на производството.

Според Конвенцията на Съвета на Европа за борба с трафика на хора, жертвите на трафик имат право на редица специални мерки²⁰. Това означава, че е най-добре интересите на жертвата да се защитават от адвокат, който съпътства клиента си през всички фази на производството и е запознат с правата и нуждите на тази група пострадали от престъпления. Така качеството на предоставената им правна помощ би било по-добро, а защитата им по време на процеса – по-успешна.

---

²⁰ Конвенция на Съвета на Европа за борба с трафика на хора, <https://rm.coe.int/168008371d>

Глава 3. Процедури за насочване към правна помощ на жертви на трафик на хора

В настоящата глава се дават напътствия относно насочването към правна помощ и предоставянето на достъп до адвокат на пострадалите от трафик на хора. Тя съдържа препоръки за изпълнението на процедурите по начин, който позволява получаването на правна помощ в хода на цялото производство. Следва да е налице и рамка за сътрудничество между институциите, компетентни в областта на защитата на правата на пострадалите – адвокатски колегии, органи на наказателноправната система и неправителствени организации.

Жертвите на трафик често не стигат до участие в производство поради липса на разбираема, леснодостъпна и навременна правна помощ. Тя би трябвало да бъде част от предлаганата комплексна подкрепа още при първия досег с правоприлагащите органи, да бъде навременна и реална, а не просто разписана в законите. Само своевременната и ефективна правна помощ от адвокат може да доведе до защита на правата на пострадалите преди и по време на цялото производство.

Преди да бъде представен начинът, по който следва да се предоставя правната помощ, трябва да се споменат някои факти за идентифицирането на жертвите и компетентните институции, участващи в този процес.

I. Начини за идентифициране на жертвите на трафик на хора

Чрез органите на съдебната система и полицията в хода на следствени действия, целящи събирането на доказателства за престъплението трафик на хора.

Чрез дипломатическите и консулски мисии в чужбина, тъй като трафикантите редовно вземат или унищожават личните документи на своите жертви и те прибягват до помощта на тези мисии.

Чрез неправителствени организации, чиято роля в борбата с трафика на хора може да бъде решаваща. Те са важно звено в идентифицирането на жертвите, които поради страх от последици, най-вече от депортиране, често не са склонни да се обърнат към или да сътрудничат на официалните власти.

Съгласно европейското и вътрешното законодателство на страните членки, жертвите на трафик имат право на правна помощ в хода на цялото производство. Пострадалите си избират адвокат или им се назначава служебен защитник. Ако адвокатът е избран от жертвата, той може да поеме случая безплатно, да получи хонорар от клиента си или, например, от някоя неправителствена организация. Най-често обаче жертвите не разполагат със средства и използват услугите на служебни адвокати, чиито хонорари се плащат от държавата. Тази практика е най-разпространена и поради това тези служебни

защитници трябва да са квалифицирани да оказват адекватна правна помощ на пострадали от трафик на хора.

Адвокатът следва да предостави изчерпателна и точна информация за съдебния процес, затова е особено важно организациите и институциите, от чиято компетентност е да идентифицират жертви на трафик, да поддържат тясно сътрудничество с местните адвокатски колегии и адвокатските сдружения и мрежи.

II. Стандартни оперативни процедури за предоставяне на правна помощ (СОП)

СОП 1 – Идентифициране на правните нужди

Мярка (М)	Действие
1	Първична оценка на правните нужди и насочване към предоставящи правна помощ организации
2	Информирание за основните права
3	Устен превод на основната правна информация

СОП 2 – Първична правна помощ

Мярка (М)	Действие
1	Информирание за правните възможности
2	Прием и оценка на нуждите от правна помощ
3	Предоставяне на правна помощ

СОП 3 Дългосрочна правна помощ

Мярка (М)	Действие				
1	Изготвяне на индивидуален план за правна помощ				
2	Процедура по даване на съгласие				
3	<table border="1"> <tr> <td rowspan="3">Дългосрочна правна помощ при</td> <td>3.1. досъдебното производство</td> </tr> <tr> <td>3.2. действията на прокурора след приключване на разследването</td> </tr> <tr> <td>3.3. съдебната фаза (наказателно и гражданско производство)</td> </tr> </table>	Дългосрочна правна помощ при	3.1. досъдебното производство	3.2. действията на прокурора след приключване на разследването	3.3. съдебната фаза (наказателно и гражданско производство)
Дългосрочна правна помощ при	3.1. досъдебното производство				
	3.2. действията на прокурора след приключване на разследването				
	3.3. съдебната фаза (наказателно и гражданско производство)				

Едно от основните предизвикателства е да се гарантира, че на жертвата на трафик ще бъде дадена възможност да упражни всички свои права, вкл. и правото на правна помощ, в хода на цялото производство. В някои държави липсва национален механизъм за

насочване, докато в други той е само формално приет, но реална подкрепа и помощ, особено правна, на практика не се оказват правилно и в достатъчна степен.

По-нататък са представени няколко стандартни оперативни процедури, състоящи се от мерки за предоставяне на адекватна правна помощ на жертвите на трафик от етапа на тяхното идентифициране до приключване на съдебното дело. Те могат да се адаптират към условията на всяка държава и към настъпващи промени в законодателството в областта на борбата с трафика на хора.

СОП 1 – Идентифициране на правните нужди

Мярка (М)	Действие
1	Първична оценка на правните нужди и насочване към предоставящи правна помощ организации
2	Информирание за основните права
3	Устен превод на основната правна информация

СОП 1 - М1. Първична оценка на правните нужди и насочване към предоставящи правна помощ организации

Първичната преценка на нуждите следва да се прави въз основа на въпросник, с чиято помощ да се определи дали лицето е жертва на трафик. Анкетата се прави, веднага щом лицето се свърже с институцията или организацията, която извършва идентифицирането. Това може да бъде:

- агенция за борба с трафика;
- правоприлагащ орган;
- неправителствена организация, социална служба и подобни.

Идентифициращата организация следва винаги да използва списък с индикатори, въз основа на които да се разработят допълнителни въпроси, за да се прецени дали дадено лице е жертва на трафик на хора и дали има съответни нужди от правна помощ.

На този първоначален етап следва да се установи какъв е *статутът на пребиваване на лицето*.

Компонент	Индикатори
Статут на пребиваване на лицето	Статут на незаконен мигрант (ако жертвата е чужденец)
	Липса на документи (паспорт, лична карта и др.)
	Други

Първичната оценка на нуждите от правна помощ се извършва с изричното съгласие на предполагаемата жертва на трафик, като лицето задължително се информира за правото му да оттегли съгласието си. Интервюиращият трябва да е наясно, че лицето може да не желае да даде информация за статута си на пребиваване поради страх от

правоприлагащите органи, недоверие към околните в резултат от преживяната травма на трафика или невъзможност да си спомни всички относими данни.

СОП 1 – М2. Достъп до информация за основните права

На този първоначален етап, когато жертвата току-що се е отделила/избягала от трафикантите, с нея трябва да бъде споделена основната правна информация, като се използва разбираем език/терминология, тъй като подробните правни разяснения при такава кратка среща едва ли биха били възприети в пълнота от човек, наскоро преживял травма.

Общата правна информация трябва да засяга правата и задълженията на лицето като предполагаема жертва на трафик на хора. Тя се предоставя от професионални юристи от агенциите за борба с трафика на хора/правоохранителните органи/неправителствени организации и подобни. Тези юристи (или помощник юристи, или полицейски служители) трябва да са предварително много добре обучени как да предоставят правна информация на предполагаеми жертви на трафик.

СОП 1 – М3. Устен превод на основната правна информация

Тази мярка се прилага, когато предполагаемата жертва на трафик е *чужд гражданин*.

Юристът/помощник юристът/полицейският служител трябва да бъде придружаван от преводач, с чиято помощ ще сподели основната правна информация с чужденеца. Преводачът трябва да е квалифициран да работи с уязвими групи. Всички институции и организации, работещи с чужденци – жертви на трафик, трябва да разполагат със специално обучени преводачи или със списък от такива, с които да могат да се свържат при нужда.

СОП 2 – Първична правна помощ

Мярка (М)	Действие
1	Информирание за правните възможности
2	Прием и оценка на нуждите от правна помощ
3	Предоставяне на правна помощ

СОП 2 – М1. Информирание за възможностите за правна помощ

Първоначалната правна помощ е от решаващо значение за идентифицираните като жертви на трафик лица. Информацията за правните възможности, която им се предлага, трябва да бъде максимално точна. Целта на стандартната оперативна процедура за първична правна помощ е да се окаже подкрепа на лицето, за да вземе то правилното решение в юридически план.

Представената информация може да засяга действия във връзка с:

- кандидатстване за разрешително за временно/дългосрочно пребиваване в страната, крайна дестинация (при жертви от чужди държави);
- вземане на решение дали лицето да сътрудничи или не с компетентните органи;
- иск за компенсация като част от наказателния процес или като отделен граждански иск.

Тази информация трябва да бъде дадена от адвокат, специалист в предоставянето на правна помощ на пострадали от трафик на хора. Той би могъл да работи към дадена неправителствена организация или да е *служебен защитник*, назначен от съответната адвокатска колегия по искане на правоприлагащия орган или агенцията за борба с трафика на хора.

Компонент	Подход
Как правните възможности да бъдат представени/предадени на жертвата	Устно и писмено на разбираем за пострадалото лице език
	На ясен език, без сложна правна терминология
	Насърчаване на лицето да задава въпроси
	Използване на услугите на преводач, ако пострадалият е чужденец
	При деца, жертви на трафик, да се взема предвид нивото на развитие на детето и задължително да присъства законният му представител

СОП 2 – М2 Прием и оценка на нуждите от правна помощ

Компонентите на процедурата по прием може да са различни за гражданите на съответната държава и за чуждите граждани и може да изискват повече от една среща. В таблицата са дадени няколко компоненти, заедно с критерии, приложими при приема и оценката на нуждите от правна помощ.

Прием и оценка на нуждите от правна помощ	
Данни за досието	
Компонент	Бележки
1. Номер на досието	
2. Пол	
3. Дата на раждане	
4. Националност	
5. Местожителство (държава)	
6. Език	
7. Законен статут	
8. Семейно положение	
9. Вид експлоатация	
10. Описание на експлоатацията	
11. Описание на възможните рискове (семейна обстановка, близост с трафикантите и пр.)	

12. Други допълнителни аспекти, свързани с правата и услугите	
Нужди от правна помощ	
Компонент	Бележки
1. Паспорт	
2. Лична карта	
3. Разрешение за пребиваване	
4. Правно представителство	
5. Други нужди от правна помощ (напр. законен статут на семейството и др.)	

Данните трябва да се попълнят в съответствие с действащите в ЕС и съответната страна политики за защита на данните.

Задължително е получателят на правна помощ да подпише предварително съгласие и да бъде информиран за правото си на отказ от предоставяне на определена информация и правото си да оттегли съгласието си.

СОП 2 – МЗ Предоставяне на правна помощ

Предоставят се правни услуги в съответствие с предварително идентифицираните нужди на пострадалото лице.

Между адвоката и пострадалия от трафик или между адвоката и неправителствената организация, към която работи, се сключва *договор за правна помощ*.

Водещият случая служител на съответната институция или неправителствена организация също трябва да присъства при предоставянето на правна информация. Препоръчително е да има предварително съгласие от страна на клиента.

В края на първия етап на правната помощ пострадалото лице трябва да е в състояние да реши дали:

- желае да се върне в страната на произход или да остане в страната, крайна дестинация на трафика;
- желае да сътрудничи с компетентните съдебни органи като участник в наказателното производство и да предяви иск за финансова компенсация.

СОП 3 Дългосрочна правна помощ

Мярка (М)	Действие
1	Изготвяне на индивидуален план за правна помощ
2	Процедура по даване на съгласие
3	Дългосрочна правна помощ при
	3.1. досъдебното производство
	3.2. действията на прокурора след приключване на разследването
	3.3. съдебната фаза (наказателно и

Наказателното производство е с различна продължителност – от една до няколко години – и затова пострадалият има нужда от дългосрочна правна помощ. Такава се оказва на жертви на трафик на хора, било то чужденци или местни граждани, които са дали съгласието си да получават правна помощ, да участват в производството и да се включат в програма за подкрепа на жертви в страната на произход или на крайна дестинация.

СОП 3 – М 1 Изготвяне на индивидуален план за правна помощ

В индивидуалния план ясно и подробно са описани всички идентифицирани нужди и правните мерки/стъпки, които адвокатът трябва да предприеме в зависимост от особеностите на всеки отделен случай.

Дългосрочната правна помощ се прилага в един от следните случаи:

- след завръщането на пострадалото лице в страната му на произход;
- в страната на крайна дестинация, ако лицето е решило да остане там след периода на размисъл и възстановяване.

Индивидуалният план за дългосрочна правна помощ се изготвя от адвоката с помощта на преводач, ако жертвата е чужденец, и на водещия случая служител.

СОП 3 – М 2 Процедура по даване на съгласие

С тази мярка се определя дали лицето разбира и е съгласно с предложената правна помощ и реда и условията, по които тя се осъществява. Лицето трябва да даде своето съгласие, само след като адвокатът му е разяснил напълно възможностите за оказване на правна помощ.

СОП 3 – М 3 Дългосрочна правна помощ по време на различните етапи на производството

Адвокатът се ангажира с помощ при:

- подготовка на пострадалия за разпитите от страна на правоприлагащите органи;
- подготовка на лицето за производството, в което то се явява като пострадала страна/свидетел;
- помощ по време на производството, в което то се явява като пострадала страна/свидетел;
- помощ при предявяването на иск за финансова компенсация като част от наказателното производство или като отделен граждански иск;
- помощ при кандидатстване пред имиграционните власти за разрешение за временно/дългосрочно пребиваване;
- помощ при кандидатстване за убежище;
- постоянно информиране за текущите правни процедури;
- помощ и/или представителство по други правни въпроси.

Законодателствата на държавите на произход и на крайна дестинация обуславят и разликите в производствата и съдебните системи. В общия случай обаче адвокатът трябва:

- да предостави устно и писмено точна правна информация на разбираем за пострадалото лице език;
- да спазва поверителност и да не използва и/или предава информация, засягаща клиента му, без неговото изрично съгласие;
- да подпомогне прегледа и оценката на съществуващите правни възможности;
- да зачита всяко решение по повод действие в правен план, което пострадалият взема въз основа на адекватна информация;
- да се увери, че жертвата е разбрала правните процедури и свързаните с тях правни последици;
- да представи информацията по разбираем начин и на подходящ език, когато жертвата на трафик е дете, като се съобрази с нивото на развитие на детето и осигури присъствието на законния му представител.

Необходимо е да се провеждат срещи на екипите, състоящи се от водещ на случая, адвокат, полицейски служители и/или прокурор, с цел оценка на правното положение на лицето и намиране на решения на възникнали затруднения.

Дългосрочна правна помощ по време на различните етапи на производството	
Досъдебно производство и действия на прокурора след приключване на разследването	В какво се състои дългосрочната правна помощ
<p>На тези етапи полицията събира доказателствен материал, а прокурорът изготвя обвинителен акт за извършителите.</p> <p>Доказателственият материал включва показания, документи, снимки, видео материали и пр.</p> <p>Жертвата трябва да получава подробни обяснения за всяка предстояща правна стъпка, за да може активно да участва в нея. На практика тази информация се дава от полицейския служител и/или от прокурора. Пострадалият обаче трябва предварително да бъде подготвен от <i>адвоката</i> и водещия на случая/психолог. В полицията или прокуратурата лицето следва винаги да бъде придружавано от адвоката си.</p>	<p>Устно и писмено информиране на език, който пострадалото лице разбира. Информирание и правна помощ от страна на адвоката относно:</p> <ul style="list-style-type: none"> - правата и задълженията на пострадалия по отношение на събирането на доказателствен материал (вкл. медицински свидетелства и психологически заключения); - протичането на разпита в полицията/прокуратурата; - правните последиствия, които биха могли да възникнат, ако жертвата умишлено даде неверни показания; - правата и отговорностите на пострадалото лице, в случай че реши да заведе дело срещу трафикантите и да продължи да сътрудничи на съдебните органи; - мерките, които могат да предприемат полицията и/или прокуратурата, за да гарантират личната сигурност на лицето и безопасността на семейството му; - поверителността и риска при разкриване на информация; - други правни въпроси, които могат да възникнат по време на досъдебно

	<p>производство и действията на прокурора след приключване на разследването</p> <p><i>Тъй като пострадалото лице се среща с полицията/прокурора неколккратно в продължение на седмици, на всички тези срещи то трябва да бъде придружавано от адвоката си.</i></p>
--	--

Съдебна фаза	В какво се състои дългосрочната правна помощ
<p>Преди започването на делото в съда адвокатът следва да обясни подробно на пострадалото лице как ще протече делото, какви са правата и задълженията му и какво би могло да се случи при всеки изход на делото по съдебните инстанции.</p>	<p>Информирание и правна помощ от страна на адвоката относно:</p> <ul style="list-style-type: none"> - правото на лицето да присъства на изслушванията; - правото на лицето, ако е чужденец, да използва услугите на преводач; - правото на лицето да представя нови доказателства и да задава въпроси пред съда; - правото на лицето на процес при закрити врати; - правото на лицето да предяви иск за компенсация като част от наказателното производство или като отделен граждански иск (компенсация от страна на извършителя или на държавата). <p>Тази информация следва напълно да изясни на пострадалото лице стойността на свидетелските показания и ролите на страните по делото (пострадал, граждански ищец, обвиняем и пр.).</p> <p><i>Въпреки че в практиката се случва тази информация да бъде предоставена от водещия на случая или психолога, най-квалифициран да даде пълна и адекватна правна информация остава адвокатът на пострадалия.</i></p> <p>Адвокатът трябва да може да осигури адекватна защита на правата и законните интереси на пострадалия пред съда.</p> <p>Той трябва да изисква от съда да отхвърля всякакви въпроси, които биха засегнали и/ или</p>

довели до повторна виктимизация на клиента му.
--

III. Правна помощ от служебни адвокати

Към всяка адвокатска колегия би следвало да съществува отдел за правна помощ. Отделът би трябвало да поддържа и ежегодно да обновява база данни със *служебни адвокати, желаещи да поемат защитата на пострадали от трафик лица*. Добре е адвокатската колегия да разполага с вътрешна разпоредба, съгласно която правната помощ на жертвите на трафик да се поема от адвокати с необходимата квалификация по наказателно право и други свързани области, които освен това са преминали квалификационен курс за правно подпомагане на пострадали от трафик.

Независимо за коя държава членка става дума, добрата практика изисква жертвата на трафик да получава правна помощ от един и същи служебен адвокат, а не адвокатите да се променят на всеки етап от производството. Изключение се прави при дисциплинарни нарушения от страна на адвоката или при форсмажорни обстоятелства. Отношенията между адвоката и клиента, жертва на трафик на хора, са сложни. Те трябва да почиват на добра комуникация и доверие и да се развиват в хода на производството. Честата промяна на адвоката би се отразила зле на качеството на професионалните отношения и не би гарантирала адекватна защита на правата на пострадалия.

Съдебни органи – адвокатски колегии – служебни адвокати

Първичната оценка на правните нужди на пострадалия трябва да бъде последвана от получаване на съгласието му и свързване с местната адвокатска колегия.

Органът на наказателното производство (полиция, прокуратура, съд) трябва винаги да изпраща писмено заявление до адвокатската колегия за назначаване на служебен адвокат, който да предостави задължителната безплатна правна помощ, на която жертвите на трафик във всеки случай трябва да имат право. Правната помощ се предоставя, без от жертвата да се изискват документи, доказващи финансова невъзможност за поемане на разходи за адвокат.

След получаване на писменото заявление от съответния орган, специализираният отдел на адвокатската колегия следва да се свърже със служебен адвокат, квалифициран да оказва правна помощ на жертви на трафик. Препоръчително е да не се наемат адвокати, които разчитат на оказване на правна помощ, за да компенсират ниските си доходи, или младши адвокати с недостатъчен опит по случаи на трафик на хора.

Назначеният адвокат трябва да потвърди възможността си да предостави правна помощ. Ако откаже без обективни причини, следва повече да не бъде назначаван за служебен адвокат.

След назначаването му, служебният адвокат трябва да се яви пред съответния орган и да си осигури време за разговор с жертвата и щателно проучване на случая, при спазване на поверителност.

Независимо за коя държава членка става дума, ако жертвата на трафик се нуждае и от извънсъдебна помощ, законодателството и практиката трябва да дават възможност на предоставящия правна помощ служебен адвокат да осигури и такава.

Неправителствени организации – адвокатски колегии – служебни адвокати

Препоръчително е да се насърчава комуникацията между неправителствените организации, занимаващи се с идентифициране и подпомагане на жертви на трафик, и адвокатските колегии, като НПО насочват жертвите към колегиите и така им се осигурява комплексна подкрепа. Една организация не би могла да отговори на всички нужди на различните видове жертви на трафик. Поемащата случая организация трябва да информира съответната жертва за възможността да получи правна помощ от специализиран адвокат. Тя трябва да насочи лицето към адвокат, с когото си сътрудничи, или да улесни достъпа му до служебен защитник, като поиска правна помощ от адвокатската колегия, ако е налице договор за сътрудничество между тях.

Такива договори с ясни клаузи относно начина, по който неправителствената организация да поиска правна помощ за жертва на трафик, за да назначи адвокатската колегия служебен адвокат, са силно препоръчителни, тъй като сътрудничеството е ключовият елемент за гарантиране адекватна защита на правата на жертвите.

Пострадалият трябва да получи точна информация за съществуващите правни възможности и за правата, с които разполага, както и достъп до адвокат, дори преди да е взел решение дали ще сътрудничи на правоприлагащите органи. Този вид правна помощ следва да се смята за извънсъдебна помощ, когато жертвата все още не е със статут на пострадала страна по делото. Обстойната правна консултация на етапа на идентифициране би помогнала на жертвата да разбере защо е важно да участва в съдебния процес и да се включва активно на всички етапи на съдопроизводството.

IV. Участие на адвокати в трансгранични дела

Правното сътрудничество по трансгранични дела не бива да се ограничава само до сътрудничество между съдебните органи. В него трябва да се включат и адвокатите, както и работещите в областта на идентифицирането и подпомагането на жертви на трафик организации. Тъй като при тези случаи се изпълняват множество правни процедури в страната на произход и в страната, крайна дестинация на трафика, се препоръчва на жертвите да се предоставя безплатна правна помощ и в двете страни, като адвокатите поддържат редовен контакт и се информират взаимно за предстоящите правни действия и на трите етапа на съдопроизводството.

Глава 4. Обучение на адвокати за предоставяне правна помощ на жертвите на трафик на хора

I. Обучение за подпомагане на пострадалите от трафик

Обучението цели да се гарантира ефективността на работата на адвокатите в съответствие с международните правни стандарти и осигуряване на адекватна правна помощ за лицата, пострадали от трафик на хора.

Обучение следва да бъде проведено по всички стандарти на международното и европейско законодателство. Тук важи принципът на дължимата грижа, който включва и задължението за преодоляване на евентуалните пречки при идентифициране на жертвите на трафик и тяхното подпомагане. Всяка отделна държава е отговорна за предприемането на адекватни действия в тази насока, т.е. да набележи и приведе в изпълнение ефективни и работещи мерки за осъществяването на цялостно обучение на съответните професионалисти.

Специализираното обучение е начин за противодействие и предотвратяване на трафика на хора, за осигуряване защита за пострадалите и за ефективното преследване на извършителите на това престъпление. В допълнение, такова обучение се явява като изискване, залегнало в множество международни договори.

От всяка отделна държава – членка на ЕС се очаква да реши кой, как и кога следва да осъществява тези обучения. Те могат да се провеждат от местни, регионални или държавни институции, както и от професионални организации като местни адвокатски колегии, в зависимост от разпределението на функциите във всяка отделна държава.

Този вид обучение на професионалисти, подпомагачи лица, пострадали от трафик, е безусловно необходимо от правна, социална и/или психологическа гледна точка. То следва да черпи от систематизирания опит, свързан с всеки аспект на това престъпление, и да се ползва от обмяната на опит между различните институции.

Специализираното обучение е от ключова важност за адвокатите, които участват активно в целия процес по подпомагане на пострадалите от трафик, тяхното идентифициране и осигуряване на защита и най-вече в случаите, когато жертвите решат да започнат/да се включат в наказателно производство срещу трафикантите и да потърсят обезщетение за понесени щети и нарушаване на права.

Неоценимо практическо значение би имало разработването и въвеждането на специализирана учебна програма за адвокати, оказващи правна помощ за жертви на трафик на хора²¹.

II. Интердисциплинарно обучение

Услугите, ориентирани към жертвите на трафик, изискват цялостен и интердисциплинарен подход, който включва оказването на правна, социална и психологическа подкрепа.

Интердисциплинарният подход има съществено значение, с оглед на това, че в неговия обсег влизат фазите, предшестващи идентифицирането на жертвите, наказателния процес и последващите етапи на дългосрочна подкрепа и социално включване.

Член 10 от Конвенцията на Съвета на Европа за борба с трафика на хора от 16 май 2005 г. предвижда задължението компетентните органи на всяка страна по Конвенцията да предприемат необходимите мерки за идентифициране на жертвите на трафик на хора. Член 2 предвижда гарантиран период на възстановяване и размисъл. Този период се определя не само с оглед правната ситуация на жертвите, но и тяхното социално положение и психологическо състояние. Социалните и психологически последици, които трафикът на хора има върху жертвите, трябва да бъдат взети предвид по време на целия процес на подпомагане и при прилагането на индивидуален подход, който отчита специфичните нужди на всяко пострадало лице.

Разпознаването на специфичните нужди във всеки отделен случай улеснява процеса на възстановителното правосъдие. Той е ключ към постигането на пълно възстановяване и не бива да се свежда до чисто правния подход. По отношение на пострадалите от трафик лица следва да се осигури дължимата грижа и да им се гарантира достъп до услуги като медицинска помощ, услуги за професионално обучение и заетост, материална помощ и др.

В този смисъл следва да се отбележи и правната рамка, предвидена от Истанбулската конвенция²². Там изрично е посочено, че държавите не следва да поставят подпомагането на жертвата в зависимост от готовността ѝ да свидетелства. Също така, в Конвенцията е залегнала необходимостта от предоставяне на правна, социална и психологическа помощ според индивидуалните потребности и желания на всяко пострадало лице.

Това е **подход, при който човешката личност заема централно място**. Той предвижда осигуряването на комплексна подкрепа и поради тази причина е от огромна важност всеки

---

²¹ Пример за това е обучението, провеждано от Мадридската адвокатска колегия. Други испански колегии също са в процес на подготовка на специализирано обучение по отношение трафика на хора.

Испанската фондация за професионалисти по право е одобрила наръчник за идентифициране и защита на жертви на трафик с цел сексуална експлоатация. Друга добра практика представлява Протоколът за действие за адвокати, отговарящи за случаи на трафик за сексуална експлоатация.

²² Конвенция на Съвета на Европа за предотвратяване и борба с насилието срещу жени и домашното насилие, <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210>.

професионалист, който участва в процеса, да е преминал специализирано обучение, особено там, където присъстват обстоятелства на допълнителна уязвимост²³.

III. Национална и трансгранична програма за обучение на адвокати

I. Подход, базиран на зачитане на човешките права и перспективата на пола

Обучението, основано на *подхода за зачитане на човешките права*, поставя пострадалото лице в центъра на процеса и дава възможност да се избегне разглеждането на престъплението единствено от гледна точка на наказателното преследване или нелегалната имиграция.

Трафикът на хора е нарушение на основни човешки права като достойнство, равенство, правото да не бъдеш подлаган на изтезания, унижения или жестоко отношение. Ето защо е нужно принципът на спазването им да бъде поставен в основата на всяко обучение.

Съобразяването с перспективата на пола на жертвите също следва да заема централно място в хода на обучението и оттам, при помощта, която им се предоставя на всеки отделен етап. Това се дължи основно на факта, че някои видове трафик са насочени специално към жените. Статистиката сочи, че именно те са основните жертви на сексуална експлоатация, принудителен брак и определени разновидности на трафик на хора за трудова експлоатация (домашна помощ).

Друг ключов елемент от обучението се отнася до запознаване с възприетите *механизми и протоколи за гарантиране последователната координация и анализ на всички нива* (местно, провинциално, регионално и национално) и между всички специализирани структури (служители на правоприлагащите органи, прокурори, адвокати). Освен тях, за да се предприемат съгласувани и последователни общи действия, е нужна ангажираността от страна на специализирани организации и обучаващи от различни сектори, ориентирани към подпомагането на жертвите на трафик.

Това обучение следва да е предназначено за всички видове професионалисти, работещи с лица, претърпели нарушаване на споменатите по-горе основни човешки права. Дори в случаите на специализирани обучения за юристи, следва да присъстват експерти от други области като социални дейности или психология. Това би допринесло събитието да придобие по-широк и интердисциплинарен характер. В същото време, общото обучение на професионалисти от различни сфери би спомогнало впоследствие за установяването на по-добра връзка на доверие и сигурност между тях и жертвите на трафик. За тази цел е нужно съблюдаването на следните препоръки:

---

²³ Препоръка, включена в Бразилските правила относно достъпа до правосъдие на лицата в уязвимо положение. Правилата са ратифицирани през 2008 г. на Срещата на върха на юристите от държавите от Латинска Америка и постановяват, че достъпът до правосъдие трябва да бъде съобразен с наличието на конкретни обстоятелства на уязвимост.

- Оpozнаване личността на пострадалия от трафик извън статута на жертва, за да му бъде осигурена най-добрата за него/нея помощ. По този начин, в зависимост от всяка конкретна житейска история ще може да се разработи индивидуален план за помощ.
- Насърчаване на всички аспекти от възстановителния процес на пострадалото лице и спомагане за осъществяването на негови лични проекти в съответствие с индивидуалния план за помощ и водейки се от принципа, че *наказателното производство не е основната цел*.
- Добро познаване на всяка отделна житейска история, страхове и очаквания на пострадалите от трафик, за да бъде резултатна предоставената им социална подкрепа.
- Идентифициране на възможните физически и психологически симптоми, произтичащи от пост-травматично стресово разстройство и зачитане на индивидуалния ритъм на възстановяване. Необходимо е съдебното производство да следва ритъма на възстановяване, а не обратното.
- Зачитане на културните различия и особености във всеки конкретен случай.
- Окуражаване възстановяването на уменията и душевния баланс на жертвите чрез адекватни способности и условия за това.
- Предоставяне правото на личен избор. Професионалистите не бива да оказват въздействие и да налагат собствени решения.
- Осигуряване на помощ при изготвяне предварителната жалба от страна на жертвата до съда.
- Изготвяне на социални и психологически доклади за прокуратурата и съда.

II. Международна правна рамка за правата на човека, гарантираща прилагането на дължимата грижа

Юридическото обучение следва да включва въвеждане в международните договори за правата на човека, обхващайки следните като минимум правни документи:

- *Хартата на Организацията на обединените нации*, 1945 г.

- Други международни документи за правата на човека, включително *Всеобщата декларация за правата на човека*, 1948 г., *Международния пакт за граждански и политически права* и *Международния пакт за икономически, социални и културни права*, 1966 г. и съпътстващите ги протоколи.

- Международни конвенции: *Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените (CEDAW)*, 1979 г., *Конвенцията срещу изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание*, 1984 г., *Конвенцията за правата на детето*, 1989 г., *Международната конвенция за защита на правата на всички работници мигранти и техните семейства*, 1990 г.

Удачно би било провеждането на специално обучение по CEDAW от 1979 г., както и по издадените от *Комитета за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените* общи препоръки и по-конкретно:

- Обща препоръка № 24, свързана с основните задължения на страните-членки: последици от защитата

- Обща препоръка № 33, отнасяща се до достъпа на жените до правосъдие

- Общи препоръки № 12, 19 и 35, касаещи насилието срещу жените. Препоръка № 35 е добавена сравнително скоро – през 2017 г. и включва конкретни раздели за жертвите на трафик на хора.

III. Европейска правна рамка (на Съвета на Европа и Европейския съюз) относно трафика на хора и правата на жертвите, както и принципа, че достъпът до права не е обвързан със задължението за участие в наказателното производство

Тук подробно следва да бъде разгледана *Конвенцията за предотвратяване и борба с насилието над жени и домашното насилие*²⁴ (Истанбул, 2011г.), както и релевантните текстове от *Конвенцията за киберпрестъпленията* и *Конвенцията срещу сексуалната експлоатация на деца*.

Доброто познаване на законодателството на Европейския съюз също е от ключово значение. Например, *Директива 2011/36/ЕС* на Европейския парламент и на Съвета от 5 април 2011 г. *относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите от него*²⁵ е от особена важност, наред с *Директива 2004/80/ЕО* на Съвета от 29 април 2004 г. *относно обезщетението на жертвите на престъпления*.

Тези текстове очертават правната рамка за подпомагане жертвите на трафик, като уреждат правото на достъп до специализирана и своевременна *помощ, независимо дали лицето желае да свидетелства или сътрудничи на разследването или наказателното производство*.

Тази правна рамка акцентира и върху правото на достъп до безопасно жилище, психологическа помощ, медицинско обслужване, информация, помощ във връзка със съдебното производство и достъп до насоки и услуги за наемане на работа. Информация за тези услуги също трябва да бъде включена в програмата на обучението, така че адвокатите да бъдат запознати с тях.

Друг съществен раздел от обучението следва да бъде свързан с *Директива 2012/29 / ЕС* относно правата на жертвите на престъпления и националната правна рамка на всяка отделна държава-членка. Тази директива изисква информацията и съветите, предоставяни на жертвата от страна на компетентните органи, да бъдат ясни и разбираеми. Комуникацията се извършва на прост и достъпен език, но същевременно следва да бъде достатъчно подробна и поднесена по уважителен начин, така че жертвата да бъде в състояние да вземе информирано решение. В Директивата също се посочва, че помощта и подкрепата за жертвата следва да бъдат гарантирани по време на цялото производство.

²⁴ Конвенция на Съвета на Европа за предотвратяване и борба с насилието срещу жени и домашното насилие, <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210>.

²⁵ Моля, вижте: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0036>.

Необходимо е предоставянето на превод, като се вземе предвид, дали жертвата владее езика, използван за предоставяне на информацията, нейната възраст, зрялост, интелектуален и емоционален капацитет, грамотност и евентуални умствени или физически увреждания.

IV. Национална правна рамка и конституционна защита

В обучителната програма за адвокатите следва да бъде отразен контекстът на ситуацията с трафика на хора в конкретната страна. Това би спомогнало за по-доброто разбиране на сложността на това явление и запознаването с конкретни налични данни и анализи, изготвени от специализирани структури или публични органи.

Запознаването с различните етапи на процеса трафик на хора: наемане, приемане, експлоатация и др., както и с видовете експлоатация и индикаторите за разпознаване, ще улесни адвокатите в изготвянето на информирана и акуратна съдебна защита, а също така ще подпомогне и по-ефективното събиране на доказателства.

Препоръчва се в обучението да присъства отделен раздел, посветен на работата със стереотипи и начините за предотвратяване на вторична виктимизация. Обща препоръка 35 на *Комитета за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените* (CEDAW) подчертава необходимостта от промяна на обществените норми и стереотипи, подкрепящи насилието, в контекста на възраждането на текстове, които застрашават принципа за равенството на половете, позовавайки се на културата, традициите и религията.

Психологическото и здравословно състояние на жертвите също трябва да бъде взето под внимание. Нужно е адвокатите да осъзнаят колко важно е да познават житейската история на всяка жертва на престъпление, евентуалните физически симптоми от травмата, културните особености в конкретния случай и т.н. Този подход би спомогнал и за изграждането на по-добро взаимодействие между двете страни и би имал положително въздействие тогава, когато жертвите решат да свидетелстват или сътрудничат на разследването и съдебното производство.

Конституционната правна рамка относно защитата на жертви на трафик и представителството им в съда също трябва да бъде включена в обучението на адвокатите.

V. Служители на правоприлагащите органи, съдии, адвокати

Нужно е в обучението да присъства и раздел за наказателните производства за трафик на хора в конкретната държава, който да включва минимум следната информация:

- 1) **Видове престъпления**, утежняващи и смекчаващи обстоятелства.
- 2) **Превантивни мерки**, които могат да бъдат приложени, между които ограничителни заповеди, заповеди за защита и други правни средства във връзка с обезщетяването на жертвите.
- 3) **Дължимата грижа на правоприлагащите органи**: координация между служителите на правоприлагащите и специализираните органи; национални и транснационални мерки в защита на жертвите на трафик и срещу извършителите и др. Юристите трябва да са наясно с мерките за сигурност и координация между отделните държави и как да работят с тях.

4) **Механизми и процедури за идентифициране на жертвите.** Всяка от страните – членки на ЕС притежава собствени модели за идентифициране на жертвите и затова в обучението трябва да бъдат включени всички възможни варианти. Достъпът до права следва да бъде гарантиран, дори в случаите, когато жертвата избира да се откаже от участие в наказателно производство. Специализираните адвокати трябва да познават всички законови възможности, за да предоставят най-добрите съвети и да предотвратяват оказването на натиск за участие в наказателния процес, особено в случаите, когато подобно участие би поставило в риск членовете на семейството на жертвата.

5) **Наказателни производства.** Теми като предоставяне на доказателства и варианти за защита на свидетелите също трябва да бъдат застъпени в учебната програма.

6) **Релевантни наказания** (национална и европейска юриспруденция)

7) **Възстановително правосъдие.** Възстановяването е ключов аспект от подкрепата, оказвана на жертвите на трафик. Адвокатите следва да са информирани относно това как да подадат иск за обезщетение, какви са наличните услуги в помощ на жертвата (психологически, социални, възможности за жилищно настаняване и материална помощ), както и относно възможностите за предприемане на други мерки, включително такива за сигурност и целящи предотвратяването на повторен трафик.

8) **Участие на жертвите в наказателното производство.** Правните експерти трябва да разполагат с подробна информация относно транспонирането на европейските директиви.

VI. Допълнителни актове:

VI. 1. Достъп до разрешение за пребиваване и други права

Наложително е въвеждането на програма за обучение по имиграционно право, във връзка с правното положение на жертвите на трафик. Такава програма би дала специфични насоки относно издаването на разрешения за пребиваване и за работа на жертви-граждани на други страни – членки на ЕС и на такива от трети страни. В допълнение, програмата ще предостави информация за правната рамка по отношение членовете на семейството на жертвата на нейна издръжка, особено децата. Следва да присъства и информация относно гарантирания период за размисъл и възстановяване на жертвата и за произтичащите от това права. В случай, че съществуват конкретни начини за отмяна на заповедите за връщане, този също въпрос следва да бъде надлежно проучен.

Освен върху *имиграционното право*, необходимо е обучението да акцентира и *върху законодателството във връзка с предоставянето на международна закрила*, както и върху други правни аспекти, свързани с миграцията. Този раздел би могъл да бъде разяснен от представители на неправителствения сектор, и по-конкретно, организации, работещи с мигранти и/или бежанци, ВКБООН и т.н.

Други теми, които трябва да присъстват в обучението, са тези, свързани с безопасното завръщане на жертвите в родните им страни, в случаите, когато те не желаят да останат в страната на дестинация.

В зависимост от конкретната програма на обучение и контекста на всяка отделна държава, могат да бъдат разгледани и други относими правни въпроси, между които семейните права на чужденците с деца, както и правата на самите деца.

Познаването на конкретни протоколи, стратегии и планове за действие, също би било в помощ за адвокатите. Препоръчва се и провеждане на обучение с акцент върху социалните услуги на разположение на жертвите и предоставящите ги служби. Тук взаимната координация би била плодотворна, както с оглед предотвратяване на вторичната виктимизация, така и с оглед придобиване на доказателствен материал, като например психологически доклади или социални доклади, предоставяни на адвокатите от страна на гореспоменатите служби.

Обучението трябва да включва и аспекти, свързани с **деонтологичните кодекси**, за които адвокатите трябва да имат задълбочено познание.

Трафикът на хора е **транснационално явление**. **Комплексният подход**, в който участват професионалисти от различни области и **координираността** между различните служби и държави, имат изключителна важност.

Необходимо е ефективната координация между страните на дестинация, транзит и произход, да се осъществява не само между служителите на правоприлагащите органи, но и да включва останалите юристи, участващи в процеса.

VI.2. Обучение по трудово право

Значението и особеностите на трафика на хора за трудова експлоатация изисква специализирано обучение в тази сфера. Тази част трябва да включва:

- 1) Обща информация за международното трудово право, включително препоръките на *Международната организация на труда*. Ключови понятия, които трябва да се споменат тук, са: достойни условия на труд, етични назначения, ограничаване на трудовите права, когато е налице ограничаване на синдикалните права, понятието "експлоатация", *Програмата за устойчиво развитие до 2030 г.* и др.
- 2) Информация за международните организации, които представляват и защитават правата на работниците, информация за контролните институции, наличните информационни услуги по трудово-правни въпроси и специализираните трудови съдилища. Подробности за начините за осигуряване достъп до разрешение за пребиваване, дори когато жертвата не е свидетел в наказателно производство
- 3) Процедури за търсене на трудови права и механизми за доказване на ситуации, при които се касае за евентуална експлоатация. Също така, процедури за доказване на нарушения на нормите за безопасност на труда и посегателства срещу човешкото достойнство.
- 4) Гаранции при трудовите производства и координация с прокуратурата за гарантиране защитата на човешките права.
- 5) Компенсации (икономически), свързани с нарушаването на трудовите права на работниците (извън наказателните присъди за трафик на хора).

Този вид обучение трябва да бъде ориентирано към професионалисти в областта на трудово-правните отношения, между които държавни служители, адвокати, специализирани в трудовото право, синдикални дейтели и др.

Глава 5. Мониторинг и оценка на правната помощ

I. Роля на Комисията за мониторинг и оценка на правната помощ

Осигуряването на правна помощ за пострадалите от трафик лица е изключително важен елемент в процеса на цялостна подкрепа и участие в наказателното производство срещу извършителите. В този смисъл, Директивата за правата на жертвите от 2012 г.²⁶ посочва по какъв начин жертвата може да получи правна помощ и да се ползва от правото си на информация от момента на първия контакт с компетентния орган. Правото на правна помощ е изрично упоменато във връзка с участието на жертвите в наказателното производство.

Същевременно, когато се касае за жертви на трафик на хора, са налице специфични предизвикателства. Предвид тяхното особено уязвимо положение, както по отношение на претърпяната травма, така и на практическата им и финансова ситуация, компетентните заинтересовани страни и юристите, предоставящи им правна помощ, може да се окажат без нужните специализирани умения и подготовка за оказване на адекватна подкрепа. Освен това, малка част от компетентните органи и доставчици на услуги притежават необходимите експертни познания и опит по отношение изключително сложната материя на международните и национални правни рамки за трафика на хора и широкия обхват от задължения, които държавата има спрямо пострадалите от този вид престъпление, в допълнение към комплексния, често трансграничен характер на мрежите за трафик.

Ето защо, създаването на специализирана Комисия за мониторинг и оценка на правната помощ във всяка отделна страна или възлагането на такива функции на друг държавен орган с по-общ профил в областта на правната помощ или трафика на хора, ще бъде незаменим инструмент за преодоляване на съществуващите трудности, между които:

- пропуските при паралелното прилагане на правните рамки в областта на наказателното правосъдие, трафика на хора, предоставянето на правна помощ и подкрепа за жертвите, и в някои случаи, уредбата на статута на чужденците, тъй като жертвите на трафик често се оказват граждани на трети страни.

---

²⁶ Директива 2012/29 / ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 г. за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления и за замяна на Рамково решение 2001/220/ПВР на Съвета.

- липсата на специализирано обучение за представителите на компетентните органи и организациите, предоставящи правна помощ на жертвите на трафик на хора.
- липса на общи действия и координация между публичните институции и неправителствените организации, анжажирани с правната помощ за пострадалите лица, с оглед на факта, че последните често имат водеща роля в това отношение.
- недостатъчния мониторинг на качеството на правната помощ и набелязване на конкретни мерки за неговото подобряване.
- липсата на периодична оценка на качеството на правната помощ и на унифицирани данни, което възпрепятства разработването на информирани и ефективни политики за оптимизиране процеса на подкрепа и осигуряване своевременна и адекватна правна помощ за жертвите на трафик на хора.

II. Структура на Комисията за мониторинг и оценка на правната помощ

При сформирание на Комисия за мониторинг и оценка на правната помощ или възлагането на нейните функции на друг държавен орган с по-общ профил, би следвало да се включат следните държавни институции и други субекти:

- На първо място, тук спадат **държавните органи, организиращи правната помощ** в съответната държава: бюра, или съвети, за правна помощ, под или извън юрисдикцията на Министерството на правосъдието или друга държавна институция. Включването на представители на тези структури в Комисията за мониторинг и оценка на правната помощ би било от решаващо значение, тъй като ще допринесе за въвеждане и прилагане на политики и мерки за подобряването ѝ. Те също така са в най-добра позиция, за да следят развитието на системата за правна помощ и профилите на нейните бенефициенти и да идентифицират областите, нуждаещи се от мониторинг и оценка. От друга страна, в техните ръководни структури могат да влизат различни институции, работещи в тази сфера, което би осигурило по-широк институционален ангажимент ²⁷.
- На второ място присъстват **представителите на местните адвокатски колегии** – от името на съответните адвокатски съвети или в лично качество на (потенциални) лица, предоставящи правна помощ. Адвокатите имат ключова роля, тъй като са (почти) единствените, които имат процесуален капацитет да представляват жертвите по време на наказателни и други производства. По този начин, те имат най-голяма яснота за действителните нужди на пострадалите от трафик лица, що се касае до първична правна помощ и процесуално представителство. Освен това,

---

²⁷ Като пример, Съветът за правна помощ в Шотландия отговаря за управлението на правната помощ в страната и има Управителен съвет от 11-15 членове от сферата на бизнеса, консултантските услуги, представители на широката общественост, както и нотариуси, адвокати и един съдебен експерт.

Съветът следи наличието и достъпността на правната помощ в Шотландия, като трафикът на хора е сред основните обхванати правни области. Вижте повече на: <https://www.slab.org.uk/about-us/what-we-do/policyanddevelopmentoverview/Accessstolegalservicesreferencegroup/>.

адвокатите изграждат връзка на доверие с клиентите си, което липсва при контакта с властите.

- Трето, **държавните органи, участващи в наказателния процес** (представители на съдебната власт, разследващи органи, прокуратура) също следва да бъдат надлежно представени в Комисията, тъй като в общия случай именно те назначават лицата, които осигуряват правна помощ за пострадалите от трафик, и са наясно със силните и слабите страни в работата по време на досъдебната и съдебна фаза на наказателния процес и с необходимостта от конкретни действия.
- **Агенциите за борба с трафика на хора** биха били незаменим партньор в Комисията, тъй като те осигуряват координацията между различните институции при предприемане на широк спектър от действия срещу трафика на хора, обединявайки усилията в областта на наказателното правосъдие, правната помощ и подкрепа.
- Поради тясната връзка между трафика на хора и насилието, основано на пола, би могло да се потърси представителство и от **институции, занимаващи се с този вид насилие**²⁸.
- Включването в Комисията на **държавни органи и неправителствени организации**²⁹, които работят по въпросите на миграцията и предоставянето на убежище е силно препоръчително, тъй като жертвите на трафик на хора често се оказват чужди граждани, предвид засилващите се връзки между миграционните потоци и мрежите за трафик.
- Не на последно място, в такава комисия трябва да присъстват и представители на **неправителствения сектор**, с оглед на факта, че техните усилия често се явяват първични при осигуряването на правна помощ на специфична група бенефициенти в крайно уязвима ситуация, каквито са жертвите на трафик. Връзката на доверие, която жертвата изгражда с адвоката си, е дори по-задълбочена, когато става дума за НПО, имайки предвид широко разпространеното недоверие на жертвите на това престъпление към държавните институции.

В зависимост от това дали Комисията ще бъде подчинена на друга държавна институция или ще притежава статут на самостоятелен и независим орган, могат да бъдат избрани

---

²⁸ *Обсерваторията срещу домашното насилие и насилието по полов признак в Испания* предлага инициативи и мерки в рамките на съдебната система, насочени към премахване на домашното насилие и насилието, основано на пола. Сред целите на Обсерваторията са разглеждане и анализ на съдебни решения и предложения за усъвършенстване и реформа на законодателството, статистически мониторинг на правната помощ във връзка със съдебната система, предоставяне на специализирано обучение на съдии, прокурори и други служители, работещи в съдебната система. Моля, вижте повече на: <http://www.poderjudicial.es/cgpj/en/Subjects/Domestic-and-gender-violence/Spanish-Observatory-on-Domestic-Violence/>.

²⁹ Като пример в сферата на убежището и миграцията, често много тясно свързани с трафика на хора, Европейският съвет за бежанци и изгнаници (ECRE) е мрежа от 95 НПО от 40 европейски страни. Съветът изготвя доклади, включващи препоръки, предоставя писмени анализи относно правната помощ, представлява работещите в сферата на защитата на бежанците в политическите процеси и дебати. ECRE осъществи голямо проучване относно правната помощ за търсещите убежище лица в Европа през 2010 г. Моля, вижте повече на: <https://www.ecre.org/wp-content/uploads/2016/07/ECRE-ELENA-Survey-on-Legal-Aid-for-Asylum-Seekers-in-Europe-October-2010.pdf>; <https://www.ecre.org/our-work/>.

различни видове *структури и механизми за вземане на решения*. Независимо от това, препоръчително е тя да функционира като *колективен междуинституционален орган*, който приема решения с *обикновено или квалифицирано мнозинство*. *Задължителният характер* на нейните решения за представените там институции може да бъде установен на *законодателно ниво и/или чрез съвместен меморандум/механизъм за мониторинг и оценка*, подписан/одобрен от ръководителите на съответните институции, участващи в Комисията.

По отношение честотата на заседанията, те биха могли да се *провеждат веднъж или два пъти годишно*, тъй като разнородният профил на участниците на практика би изключил по-чести събирания.

Работата на Комисията следва да бъде подпомагана от специално назначен *постоянен административен екип* или от служители, командировани от/съвместяващи функции в други ведомства, тъй като дейността ѝ ще налага събиране и анализиране на огромни количества данни, както и координация и комуникация с множество други институции и организации.

III. Отговорности на Комисията за мониторинг и оценка на правната помощ

Комисията за мониторинг и оценка на правната помощ ще има редица отговорности, разпределени в няколко области:

- На първо място, Комисията ще има жизненоважна роля за *координацията на службите* с компетенции за предоставяне на правна помощ – тя ще бъде например форумът, където всички неправителствени организации, работещи по проекти, свързани с правната помощ, ще могат да координират разпределението на дейностите в подкрепа на пострадалите от трафик лица със съответните държавни органи т.е. кой кого следва да подпомага и в кои точно случаи. От друга страна, представителите на компетентните съдебни и други органи в рамките на Комисията ще могат да разработват заедно механизми за насочване на жертвите, нуждаещи се от правна помощ.
- На второ място, на Комисията ще бъдат възложени съществени отговорности за обучението на неправителствени организации и служебни адвокати, които предоставят правна помощ на пострадали от трафик на хора. Ще бъде осигурено и обучение за представители на съдебните органи, които контактуват с жертвите във връзка с тяхната специфична ситуация и правни нужди.
- Статистиката ще бъде третата приоритетна област на Комисията: тя ще събира както статистически данни от държавните институции относно практическото прилагане на правната помощ (колко жертви са консултирани, колко часа правна помощ е предоставена, за колко случая, на каква фаза и други индикатори), така и данни, отразяващи удовлетвореността на клиентите от предоставените им правни услуги. Инструментите за проучване удовлетвореността на клиентите могат да бъдат разработени и под егидата на Комисията като част от нейните статистически и координационни функции.

- Мониторингът ще представлява основен аспект от работата на Комисията – за тази цел събраните статистически данни ще се използват, за да се направят изводи, а също, когато е възможно, ще се прилагат проактивни методи като посещения на място, мониторинг на съдебни заседания и т.н.
- По отношение на отчетността, препоръчително е Комисията да изготвя годишен доклад, който да бъде представен пред Министерския съвет/Министерството на правосъдието на съответната държава. Докладът ще обобщава количествените данни и качествените констатации и препоръки в резултат на работата на Комисията през годината.³⁰

По отношение *показателите и процесите*, използвани за описване, подобряване и оценяване на правната помощ за жертвите на трафик на хора, примери биха могли да се търсят в работата на специализираните съвети за правна помощ, агенциите за борба с трафика и други субекти, участващи в националните механизми за противодействие на трафика и предоставяне на правна помощ.

Могат да се анализират данни и за **тенденциите в правната помощ и предоставянето ѝ**, като се използват и други източници на данни за правни услуги. Това може да стане **като се потърсят становищата на заинтересованите страни**, включително на доставчиците и потребителите на услуги, по теми, за които:

- има очаквания да крият потенциално най-висок риск от възникване на проблеми; и/или
- такива, при които правната помощ играе съществена роля; и/или
- са пряко свързани с по-широките политически въпроси на деня, така че да се увеличи максимално целесъобразността на мониторинга за редица заинтересовани страни³¹

Някои агенции за борба с трафика на хора използват **системи за мониторинг и оценка**, които им позволяват да осъществяват наблюдение върху правната помощ, предоставяна на жертвите, да следят мащабите и динамиката на феномена „трафик на хора“, да наблюдават жертвите на трафик по време на процеса на подпомагане или, в зависимост от конкретния случай, по време на наказателния процес³². Могат да бъдат организирани и

³⁰ Вижте, например, работата на Myria (Белгийски федерален център по миграция): независим обществен орган, който наред с другите си дейности, участва в противодействието на контрабандата и трафика на хора. Като отделно звено от механизма на Националния докладчик относно трафика на хора, Myria изготвя независим публичен доклад за оценка, описващ развитието и резултатите от правната подкрепа в борбата срещу трансграничната търговия с човешки същества. Докладът описва напредъка и развитието в противодействието на контрабандата и трафика на хора и се предоставя на правителството и парламента. Моля, вижте повече на: <http://www.myria.be/en/test>.

³¹ Пример, взет от работата на Шотландския съвет за правна помощ. Моля, вижте повече на: <https://www.slab.org.uk/about-us/what-we-do/policyanddevelopmentoverview/Accessstolegalservicesreferencegroup/>.

³² Пример, взет от работата на Националната агенция за борба с трафика на хора в Румъния. Моля, вижте повече на: <http://www.anitp.mai.gov.ro/>.

обучения за адвокати и служители в държавни институции, с цел оптимизиране предоставянето на правни услуги³³.

В допълнение, с оглед на сложната миграционна ситуация през последните години, вече съществува голям експертен опит в *оценяването на правната помощ за търсеещите убежище*. Някои от използваните индикатори, които могат да се адаптират към контекста на жертвите на трафик, са:

- предоставяне правна помощ за жертвите на трафик в рамките на общия режим на правна помощ;
- доставчици на правна помощ и конкретни задължения на адвокатите и юридическите съветници;
- достъп до правна помощ;
- предоставяне и роля на правната помощ по време на наказателното производство;
- предизвикателства, произтичащи от предоставянето на правна помощ при специфични съдебни производства и на непридружени малолетни и непълнолетни лица;
- процедури за подаване на жалби и други методи за мониторинг качеството на правната помощ³⁴;

Тук може да бъде анализиран и опитът на ВКБООН, свързан с ефективния достъп до правна информация и правна помощ, според предписанията на международните и регионални стандарти за изготвяне оценка и анализ на първоинстанционни решения с цел идентифициране и справяне с установени слабости³⁵.

Между останалите правни и политически аспекти, предмет на постоянен мониторинг, спадат и действащото и проекто-законодателството в областта на трафика на хора и правната помощ, както и бюджетните и проектни средства за операции по осигуряване на правна помощ³⁶.

---

³³ Пример, взет от работата на Националната комисия за борба с трафика на хора в България. Моля, вижте повече на: <http://antitrafficking.government.bg/en/#>.

³⁴ Разработени от Върховния комисариат на ООН (ECRE), моля вижте повече на https://www.ecre.org/wp-content/uploads/2016/07/ECRE-ELENA-Survey-on-Legal-Aid-for-Asylum-Seekers-in-Europe_October-2010.pdf; <https://www.ecre.org/our-work/>.

³⁵ Проект в партньорство с Естонския център за правата на човека (EHRC) “Мониторинг на качеството на процедурите за определяне на статута и достъпа до правна помощ в Република Естония”. Моля, вижте повече на: <https://humanrights.ee/en/activities/varjupaigamenetluse-monitoring/>.

³⁶ Пример за това представлява сдружението „Право и правосъдие“ (Нов Южен Уелс), създадено през 1967 г. като независима организация за подобряване достъпа до правосъдие в Нов Южен Уелс, особено за лица в неравностойно социално и икономическо положение. Въпросите, анализирани от сдружението, са:

- броят на успешно приключилите случаи при предоставяне на услуги по правна помощ от страна на комисиите по правна помощ;
- броят на услугите за ранна интервенция, предоставени от комисиите по правна помощ;
- общият брой услуги, предоставени от комисиите по правна помощ;

IV. Транснационално сътрудничество между комисиите за мониторинг и оценка на правната помощ

Веднъж сформирани или вменени като функции на други субекти, комисиите за мониторинг и оценка на правната помощ на територията на страните – членки на ЕС следва да започнат сътрудничество помежду си поради трансграничния характер на трафика на хора.

Във връзка с това, могат да се потърсят няколко линии на взаимодействие:

На първо място, комисиите следва да определят **звена за контакт**, чрез които длъжностните лица от други държави-членки да могат бързо и лесно да се свържат със съответните си колеги и да реагират своевременно и ефективно при всеки конкретен случай.

На второ място, председателите на комисиите и експертите следва да използват съществуващите механизми за съдебно и адвокатско сътрудничество, за да сформират **мрежа** от комисии за мониторинг и оценка, под чиято егида да бъдат обменяни данни и препоръки по адрес на отделните държави и да се разработват общи стратегии за по-добро реагиране на нуждите на жертвите на трафик.

На трето място, комисиите за мониторинг и оценка и/или тяхната мрежа (и) следва да организират общи транснационални **обучения**, ориентирани към доставчиците на правна помощ и отговорните институции, така че професионалистите да бъдат "на една и съща страница" относно текущите изисквания към тях.

V. Препоръки

За да се рационализира системата за мониторинг и оценка на правната помощ, която се предоставя на жертвите на трафик на хора и на жертвите на престъпления като цяло, към държавите-членки могат да се отправят следните препоръки:

На **законодателно равнище**, мониторингът и оценката на правната помощ за жертвите следва да бъдат разглеждани приоритетно както от органите за правна помощ, така и от тези за борба с трафика на хора, включително междуинституционалните механизми. Тази

• разработването и прилагането на стратегия за информиране и насочване, която осигурява цялостен достъп до информация и безпрепятствено насочване към услуги за превенция и ранна интервенция.

Моля, вижте повече на: <http://www.lawfoundation.net.au/about#goals>;
[http://www.lawfoundation.net.au/ljf/site/articleIDs/18C587ECBD959D50CA257D9D00021AAF/\\$file/JI_16_Effectiveness_paper_FINAL.pdf](http://www.lawfoundation.net.au/ljf/site/articleIDs/18C587ECBD959D50CA257D9D00021AAF/$file/JI_16_Effectiveness_paper_FINAL.pdf).

задача следва да бъде поставена на дневен ред по отношение на законовите и подзаконовите актове, а също и (междуинституционалните) механизми за насочване.

На **равнище разработване на политики**, институционалната ангажираност с периодичното оценяване на правната помощ следва да се повиши, поставяйки на фокус в съответните стратегически документи и планове за действие значимостта на този компонент. Тази ангажираност следва да бъде подчертавана и по време на форуми и консултации по темата.

На **практическо равнище** следва да се засилят формалните и неформални връзки между агенциите за борба с трафика на хора и правна помощ и неправителствения сектор за осигуряване на добра работна база за създаване на Комисия за мониторинг и оценка на правната помощ. Потенциалът на проектите (финансирани от ЕС) и други инициативи следва да се оползотвори в максимална степен.

Глава 6. Институции и организации за борба с трафика на хора в Румъния, Белгия, България, Испания и Швеция

Институции и неправителствени организации за борба с трафика на хора и подпомагане на пострадалите, органи на съдебната система.

РУМЪНИЯ

- Национална агенция за борба с трафика на хора <http://www.anitp.mai.gov.ro/>
- Дирекция „Разследване на организираната престъпност и тероризма“ <http://www.diicot.ro/>
- Съдилища в Румъния <http://portal.just.ro/SitePages/acasa.aspx>
- Асоциация „Про рефуджиу“ <http://prorefugiu.org/home/>
- Фондация „Пийпъл ту пийпъл“ <http://www.people2people.ro/>
- Асоциация „Бетания“ <https://www.asociatiabetania.ro/ro/>
- Асоциация „Дженерация танара“ <http://www.generatietanara.ro/>
- Асоциация „Ейдром“ <http://aidrom.ro/english/>

БЕЛГИЯ

- Център за подпомагане на жертви PAG-ASA <http://www.pag-asa.be/content.aspx?l=007&lang=EN>
- Център за настаняване и консултиране „Пейоке“ <http://www.payoke.be/>
- SÜRYA asbl <http://www.asbلسurya.org/>
- „Минор ендако“ (Minor-Ndako) <https://minor-ndako.be/>
- Асоциация „Есперанто“ www.esperantomena.org
- Бюра за правна помощ <https://avocats.be/fr/bureaux-daide-juridique-baj>
<https://www.advocaat.be/Een-advocaat-raadplegen/Wat-kost-een-advocaat/Pro-Deo>
- „Каритас интернешънъл“ Белгия <https://www.caritasinternational.be/en/>

БЪЛГАРИЯ

- Национална комисия за борба с трафика на хора www.antitraffic.government.bg
- Национално бюро за правна помощ www.nbpp.government.bg

- Национален съвет за подпомагане и компенсация на пострадали от престъпления www.compensation.bg
- Фондация „Асоциация Анимус“ www.animusassociation.org
- Сдружение „Алианс за защита от насилие, основано на пола“, в което членуват 11 неправителствени организации от цялата страна www.alliencedv.org

ИСПАНИЯ

- Център за пострадали от сексуална експлоатация „Консепсион аренал“ към община Мадрид
- Асоциация „Трабе“ <http://www.trabe.org.es/trabe/>
- Асоциация за превенция, реинтеграция и грижа за проституиращи жени (APRAMP) <https://apramp.org/>
- „Жени в конфликтна зона“ (MSZ) <http://www.mzc.es/>
- Световна мрежа за жените <http://www.womenslinkworldwide.org/>
- „Лекари без граници“ <https://www.medicosdelmundo.org/>
- Център за настаняване „Вила Тересита“ <http://www.villateresita.org/>
- Проект „Надежда“ <http://www.proyectoesperanza.org/>
- Фондация „Крус бланка“ <http://www.fundacioncruzblanca.org/fundacion-cruzblanca>
- АСЕМ <https://www.accem.es/>
- Испанска мрежа срещу търговията с жени за проституция. <http://redcontralatrata.org/>

ШВЕЦИЯ

- Национален методологичен екип за подкрепа при проституция и трафик (NMT) www.nmtsverige.se
- Министерство на правосъдието www.regeringen.se/sveriges-regering/justitiedepartementet/
- Служба за обезщетяване и подпомагане на пострадалите от престъпления <https://www.brottsoffermyndigheten.se/eng>
- Агенция за равнопоставеност на половете (Jämställdhetsmyndigheten) www.jamstalldhetsmyndigheten.se
- Областен административен съвет www.lansstyrelsen.se
- Съдилища <http://www.domstol.se/>
- Полиция <https://polisen.se/>
- Прокуратура <https://polisen.se/>
- Център за настаняване „Мика“ – Стокхолм / Малмьо / Гьотеборг:: www.stockholm.se

- Агенция по миграция: www.migrationsverket.se
- Защитено жилище за деца <https://polisen.se/Om-polisen/Olika-typer-av-brott/Brott-mot-barn/Barnahus/>
- *Unga Kvinnors Värn* www.ukv.se
- „Унизон“ (*Unizon*) www.unizon.se
- Защитено жилище за пострадали от трафик „Талита“ www.talita.se
- Армия на спасението – защитено жилище за пострадали от трафик www.fralsningsarmen.se
- Адвокатска кантора „Елизабет Фриц“ www.advokatfritz.com
- Агенция за бежанците www.asylbyrån.se
- Скандинавски адвокати по правата на човека <http://humanrightslawyers.eu/>
- *Noomi | Hela Människan i Malmö* <http://www.noomimalmo.se/>
- Шведска платформа „Гражданското общество срещу трафика на хора“ <https://manniskohandel.se/>